

**Tampereen kaupungin ja Pirkanmaan hyvinvointialueen
toimenpideohjelma pitkäaikaisasunnottomuuden
poistamiseksi vuoteen 2027 mennessä**

Sisällysluettelo

1. Tiivistelmä	1
2. Tausta ja nykytilanne	2
2.1. Asunnottomuustyön taustaa.....	2
2.2. Asunnottomuus- ja häätötilanne Pirkanmaalla vuonna 2024	3
3. Toimenpideohjelman tavoitteet ohjelmakaudelle 2025–2027	8
4. Toimenpiteet ja mittarit	9
5. Pirkanmaan hyvinvointialueen ja Tampereen kaupungin yhteistyörakenteet	12
6. Pitkäaikaisasunnottomuuden ehkäisemiseksi toteutettavat toimet	15
6.1. Kohtuuhintainen asuntotuotanto	15
6.2. Asumisneuvonnan vahvistaminen	17
7. Pitkäaikaisasunnottomuuden poistaminen	20
7.1. Palveluverkkosuunnittelu ja asunnottomille osoitettavien yksiköiden lukumäärä.....	20
7.2. Sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuden parantaminen ja palveluketjujen turvaaminen	22
7.3. Yksilöllinen ja joustava, liikkuva asunnottomuustyö	24
7.4. Vapautuvien vankien parissa tehtävä monialainen yhteistyö ja asumisen suunnittelu.....	25
7.5. Naiserityiset asumispalvelut asumisen joka vaiheeseen	26
7.6. Jälkihuoltoonuorten asumisen ja tarvittavan tuen järjestäminen.....	27
7.7. Monialainen malli työkyvyn tukemiseksi	27
7.8. Vuokranantajien kanssa tehtävä yhteistyö asunnottomien asumisen turvaamiseksi (asumisen turvaamisen malli)	28
8. Tiedontuotanto, seuranta ja arviointi	31
8.1. Asunnottomuuslaskennan kehittäminen	31
8.2. Ohjaus ja seuranta.....	32

1. Tiivistelmä

Tampereen kaupunki ja Pirkanmaan hyvinvointialue ovat laatineet yhteisen toimenpideohjelman pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi vuoteen 2027 mennessä. Ohjelman taustalla on Petteri Orpon hallitusohjelman tavoite vähentää pitkäaikaisasunnottomuutta sekä jatkaa valtakunnallista kehittämistyötä, joka on alkanut jo vuonna 2008. Toimenpideohjelman tavoitteena on nimensä mukaisesti pitkäaikaisasunnottomuuden poistaminen Pirkanmaalta vuoteen 2027 mennessä. Lisäksi tavoitellaan kokonaisasunnottomuuden laskua alle 30 henkilöön Tampereella.

Pitkäaikaisasunnottomuus kasvoi vuonna 2024 valtakunnallisesti. Prosentuaalisesti arvioituna suurin kasvu tapahtui Tampereella. Pirkanmaalla oli vuonna 2024 yhteensä 98 pitkäaikaisesti asunnotonta henkilöä, joista tamperelaisia oli 92 henkilöä. Kokonaisasunnottomuus kasvoi Pirkanmaalla 152 henkilöllä vuoteen 2023 verrattuna. Useat yhteiskunnalliset ilmiöt ovat vaikuttaneet samanaikaisesti asunnottomuuskehitykseen. Kasvun taustalla Tampereella on erityisesti Kelan perustoimeentulotuen enimmäisasumismenot alittavien asuntojen heikko saatavuus, köyhyysriskissä olevien henkilöiden määrän kasvu, työllisyysasteen heikentyminen sekä päihdekäytön yleistyminen. Perustoimeentulotuessa hyväksyttävien enimmäisasumismenojen suuruus ei ole seurannut yleistä vuokratason nousua, mikä on olennaisesti hankaloittanut jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden mahdollisuutta järjestää asumistaan.

Pitkäaikaisasunnottomuuden poistamista sekä lyhytaikaisen asunnottomuuden merkittävää vähentämistä tavoitellaan turvaamalla kohtuuhintaisen asuntotuotannon edellytyksiä sekä madaltamalla kynnystä osoittaa asuntoja kohderyhmälle olemassa olevasta asuntokannasta, vahvistamalla asumisneuvonnan saatavuutta sekä syventämällä edelleen kaupungin ja hyvinvointialueen yhteistyötä asumisneuvonnan järjestämisessä, kehittämällä palveluverkkoa ja liikkuvia palveluita sekä naisille, nuorille ja vapautuville vangeille suunnattuja sosiaalipalveluja. Lisäksi kehitetään käytännöllisiä keinoja yhteistyön vahvistamiselle asumisen nivelvaiheissa sekä selvitetään välivuokrauksen ja niin kutsutun sosiaalisen vuokra-asumisen prosessin toteuttamisvaihtoehtoja, kustannusvaikuttavuutta sekä järjestämisvastuita.

Toimenpiteiden vaikuttavuutta mitataan eri mittareilla, kuten valmistuneiden kohtuuhintaisten asuntojen määrällä, vältettyjen häätöjen lukumäärällä sekä asunnottomien ja pitkäaikaisasunnottomien määrän kehityksellä. Tampereen kaupunki ja Pirkanmaan hyvinvointialue toteuttavat ohjelmaa yhteistyössä useiden toimijoiden kanssa, kuten muiden Pirkanmaan kuntien, järjestöjen ja valtion viranomaisten kanssa.

2. Tausta ja nykytilanne

2.1. Asunnottomuustyön taustaa

Asunnottomuuden poistaminen on yhteinen tehtävämme – sitä ei voi poistaa mikään taho yksin. Kodittomuuden seuraukset ovat mittavia sekä inhimillisesti että yhteiskunnallisesti. Pirkanmaan hyvinvointialue ja Tampereen kaupunki jatkavat yhteistä asunnottomuuden vastaista työtään osana Petteri Orpon hallitusohjelman mukaista pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisen toimenpideohjelmaa vuosille 2024–2027.

Asunnottomalla tarkoitetaan henkilöä, jolla ei ole omaa vuokra- tai omistusasuntoa. Pitkäaikaisasunnoton on henkilö, joka on ollut asunnoton vähintään yhden vuoden tai on ollut toistuvasti asunnottomana viimeisen kolmen vuoden aikana. Lisäksi pitkäaikaisesti asunnottomalla henkilöllä on joko asumista vaikeuttava sosiaalinen tai terveydellinen ongelma tai hänen asunnottomuutensa on pitkittynyt asumisratkaisujen toimimattomuuden tai tukipalvelujen puuttumisen vuoksi. Pitkäaikaisasunnottomuudessa korostuu avun ja hoidon tarve – ajallinen kesto on toissijaista. Tampereen kaupunki on laatinut vuosittain arvion tamperelaisten asunnottomien lukumäärästä osana Aran asunnottomuus selvitystä.

Asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn ja vähentämiseen liittyvä kehittämistyötä on tehty Tampereella pitkään. Työ on ollut suunnitelmallista ja tuloksellista, ja asunnottomien lukumäärä vähentyikin Tampereella vuosien ajan. Hyvinvointialueuudistuksen myötä hyvinvointialueiden rooli asunnottomuuden poistamisessa on aivan keskeinen, ja erityisen tärkeää on toimiva yhdyspintatyö hyvinvointialueen ja keskuskaupungin kesken. Hyvän kehityksen jälkeen asunnottomuus kääntyi kasvuun vuonna 2024 sekä valtakunnallisesti että Tampereella. Vuoden 2024 poikkileikkauspäivän arvion mukaan Tampereella oli 391 asunnotonta yksinelävää henkilöä, joista pitkäaikaisesti asunnottomia oli 92.

Käynnissä oleva ohjelmatyö on jatkumoa aiemmille valtakunnallisille ohjelmille, joilla asunnottomuutta on poistettu Suomessa. Tampereen kaupunki on osallistunut valtakunnallisiin asunnottomuusohjelmiin PAAVO I -kaudesta, eli vuodesta 2008 lähtien. PAAVO-ohjelmakausilla omaksuttiin asunto ensin (housing first) -periaate, jota alettiin soveltaa systemaattisesti kehittämistyön viitekehyksenä. Periaatteen mukaan asunto on ihmiselämän perusedellytys, jota ei tarvitse ansaita. Asunto ensin -periaatteen mukaan ensiksi tulee turvata asunnottomalle henkilölle asuminen ja lisäksi hänen tarvitsemansa palvelut, usein kotiin vietyinä. Asunto ensin -periaatteella toteutettavan asunnottomuuden vähentämistyön vauhdittamiseksi valtio kohdensi tukiasumisyksiköiden

tuottamiseen 50 prosentin erityisryhmien investointiavustuksen ja palveluiden järjestämisen kustannuksiin valtion 50 prosentin Kaste-rahoituksen.

Kuten Suomessa yleisesti, myös Tampereella, on periaatteen myötä siirrytty lyhytaikaisista majoitusratkaisista kohti vuokrasuhteista asumista. PAAVO I - ja PAAVO II -kausilla tämä tarkoitti päihteet sallivia tai päihteettömiä asumisyksiköitä, joita perustettiin Tampereelle useita. Hervantaan rakennettiin Tampereen asumispäivystys- ja tukiasumisyksikkö (Tastu), ja kaupungin keskustaan avattiin päihtyneiden päivätoimintakeskus Huoltso. Lisäksi perustettiin liikkuvan tuen mielenterveys- ja päihdetyön kotipartio (Konsti) sekä luotiin sosiaalitoimen, asuntotoimen ja kaupunkikonserniin kuuluvien vuokra-asuntoyhteisöjen välille yhteistyöryhmiä, jotka ovat toiminnassa edelleen. Muun muassa näillä toimenpiteillä pitkäaikaisasunnottomien määrä laski vuoden 2008 146 pitkäaikaisasunnottomasta vuoden 2019 29 pitkäaikaisasunnottomaan.

Vuosina 2016–2019 Tampere oli mukana kansallisessa AUNE-ohjelmassa, jonka painopiste oli asunnottomuuden ennaltaehkäisyssä. Tällöin kehitettiin erityisesti asumisneuvontatoimintaa ja asuminen puheeksi -työkaluja ja -koulutuksia. Lisäksi Tampere osallistui Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (Ara) tukemaan Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat -hankkeeseen (AKU-hanke). Asunnottomuusohjelmien myötä luotiin erilaisia toimintamalleja, yhteistyörakenteita ja käytäntöjä asunnottomuuden vähentämiseksi ja ehkäisemiseksi. Vuosina 2018–2021 Tampere oli mukana ASTA-hankkeessa, eli Vuokra-asukkaiden talousongelmien ehkäisy -hankkeessa, jossa kehitettiin asumisneuvonnan ja talousneuvonnan työmuotoja. Ominaista Tampereen toimintatavalle oli ennen hyvinvointialueuudistusta kaupungin hallinnonalojen ja kaupunkikonserniin kuuluvien vuokra-asuntoyhteisöjen välinen tiivis kehittämissyhteistyö, mikä osoittautui tehokkaaksi tavaksi ratkaista asunnottomuuden kaltaista monisyistä ja monimutkaista yhteiskunnallista ongelmaa.

2.2. Asunnottomuus- ja hätötilanne Pirkanmaalla vuonna 2024

Asunnottomuuslukujen valossa ilmiö keskittyy Pirkanmaalla Tampereelle. Asunnottomia on laajasti eri kunnissa, mutta ilmiö jää usein piiloon, sillä kaikki kunnat eivät selvitä asunnottomuuden ilmentymistä alueellaan. Pitkäaikaisasunnottomuus vähentyi Tampereella vuoteen 2023 saakka. Vuoden 2024 arvion perusteella pitkäaikaisasunnottomuus lähes kolminkertaistui vuonna 2024 vuoden 2023 tasoon verrattuna. Kaikkinainen asunnottomuus yksin elävien keskuudessa kasvoi yli 40 %. Noin 30 % kaikkinaisen asunnottomuuden kasvusta selittyy tilastollisilla syillä.

Tamperelaisia asunnottomia yksilötasolla tarkasteltaessa on havaittu, että heillä on usein kerrostuneita olosuhteita, jotka vaikeutuvat asunnottomuuden pitkittyessä. On tunnistettu, että osalla henkilöistä

ongelmat ovat kasautuneita ja kiinnittymistä pitkäaikaisiin palveluihin ei ole tapahtunut, vaan henkilöt palaavat toistuvasti asumispäivystyksen kaltaisiin palveluihin, mitä voidaan kuvata pyöröovi-ilmiöksi.

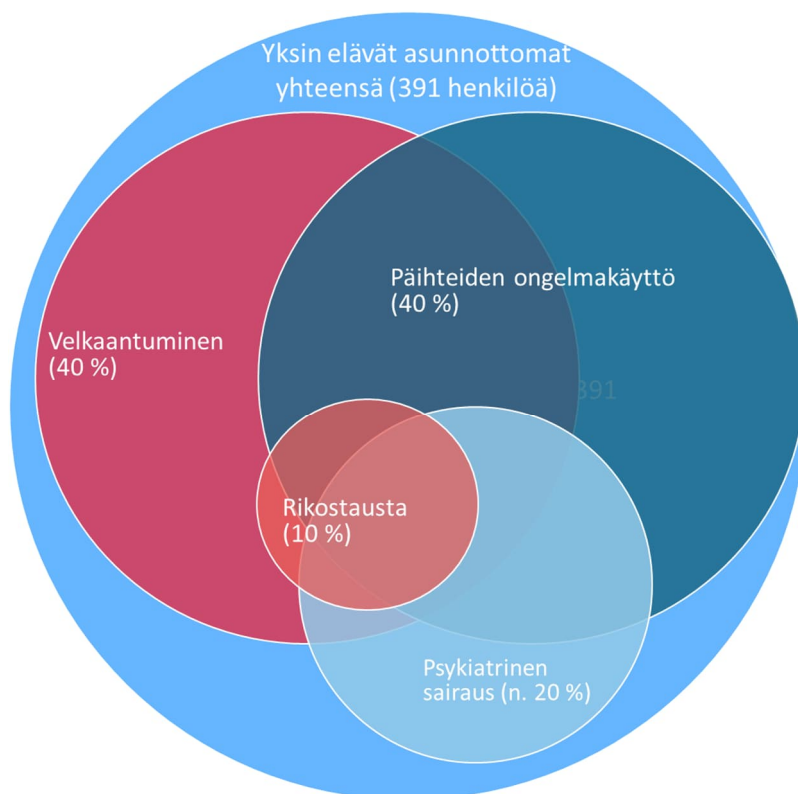
Pitkäaikaisesti asunnottomista henkilöistä 76 (82 %) oli miehiä ja 16 (18 %) naisia. Pitkäaikaisesti asunnottomista henkilöistä hieman yli 40 % oleskeli ulkona, porrashuoneissa ja ensisuojoissa. Pitkäaikaisesti asunnottomista henkilöistä yli 80 %:lla oli tiedonkeruun perusteella päihdeongelma. Noin neljäsosalla pitkäaikaisesti asunnottomista on diagnosoidun psykiatrisen sairauden kanssa samanaikainen päihdeongelma. Kuitenkin uutena ilmiönä vuonna 2024 havaittiin sellainen pitkäaikaisesti asunnottomien henkilöiden ryhmä (vajaa 20 % pitkäaikaisesti asunnottomista henkilöistä), joiden asunnottomuus kytkeytyi ensisijaisesti talousongelmiin ja hauraisiin itsenäisen asumisen taitoihin. Tällaisia pitkäaikaisasunnottomia on erityisesti alle 30-vuotiaissa pitkäaikaisesti asunnottomissa henkilöissä. Pitkäaikaisasunnottomuus kiinnittyy tehdyn tyypittelytyön perusteella myös köyhyyteen. Hieman alle 50 % pitkäaikaisasunnottomista on perustoimeentulotuen saajia. Osalla on kuitenkin ensisijainen tulonlähde, esimerkiksi kansaneläke, mutta pitkäaikaisasunnottomissa on runsaasti myös sellaisia henkilöitä, joiden toimintakyky on alentunut niin, että heillä ei ole käytännön edellytyksiä perustoimeentulotuen hakemiseen. Pitkäaikaisesti asunnottomista henkilöistä noin viidesosalla on rikostausta. Pitkäaikaisesti asunnottomien henkilöiden olosuhteisiin liittyi yleisesti asunnottomuuden riskitekijöiden kasautuminen. Tällaisia yleisesti kasautuvia olosuhteita voivat olla esimerkiksi päihteiden ongelmakäyttö, psykiatrisen sairastavuus, taloudelliset vaikeudet, vaikeudet perhesuhteissa, rikostausta, sosiaalinen tukiverkottomuus, palveluiden vastaanottamiseen liittyvät rakenteelliset esteet sekä joissakin tilanteissa vähemmistöasema.

Yksin elävien keskuudessa suurimman asunnottomien ikäryhmän muodostavat 18–29-vuotiaat (noin 40 % kaikista asunnottomista). 30–44-vuotiaiden asunnottomien osuus oli vuonna 2024 noin 37 % ja 45–64-vuotiaiden osuus noin 20 %. Yli 65-vuotiaita asunnottomia oli alle kymmenen. Pitkäaikaisasunnottomuus painottuu kuitenkin 30–44-vuotiaiden ikäryhmään (40 % pitkäaikaisasunnottomista). Toiseksi eniten pitkäaikaisesti asunnottomia oli vuonna 2024 45–64-vuotiaiden ikäryhmässä (30 % asunnottomista). Pitkäaikaisesti asunnottomat nuoret henkilöt muodostavat noin 20 %:n osuuden pitkäaikaisasunnottomista. Yli 65-vuotiaita pitkäaikaisesti asunnottomia oli vuoden 2024 arvion perusteella vastaavasti alle 10.

Tamperelainen asunnoton on tilastojen perusteella todennäköisimmin alle 30-vuotias mies, jolla on taustallaan velkaantumista. Alle 30-vuotiaiden asunnottomuus on usein varsin episodista, eli asunnottomuus- ja asumisjaksot seuraavat toisiaan, ja vaikka asuminen olisi kerran päättynyt äkkiänsä tai ilman jatkosuunnitelmaa, saa tällainen henkilö usein varsin nopealla aikataululla uuden

asunnon, mikäli hänen toimintakyvyssään ei ole muita vakavampia rajoitteita esimerkiksi päihteidenkäytön vuoksi. Alle 30-vuotiaista asunnottomista vain pieni osa (noin 10 % ikäluokan asunnottomista) oleskeli vuoden 2024 laskennan perusteella ulkona, porrashuoneissa ja ensisuojoissa. Yleisimmin alle 30-vuotiaat asunnottomat oleskelevat tilapäisesti sukulaisten ja tuttavien luona, jonka vuoksi asunnottomuus voikin jäädä piiloon. Kuitenkin niillä henkilöillä, joilla on ollut ongelmia asumisen jatkuvuuden turvaamisessa alle 30-vuotiaana, on Tampereen ja Pirkanmaan hyvinvointialueen toteuttaman asunnottomien määrää koskevan arvioinnin perusteella riski asunnottomuuden pitkittymiselle myöhemmin elämässään. Yleisesti voidaankin todeta, että iän myötä kasautumaan päässeet ongelmat sosiaalisissa olosuhteissa heikentävät asunnon saannin mahdollisuuksia, mikä näkyy erityisesti 30 – 64-vuotiaiden ikäryhmässä. Myös ensi kertaa asunnottomaksi jäävillä yli 30-vuotiailla miehillä on riski asunnottomuuden pitkittymiseen.

Kuva. Sosiaalisten olosuhteiden päällekkäisyys tamperelaisilla yksin elävillä asunnottomilla.

Kuva. Toteutuneet häädöt Pirkanmaalla ja Tampereella vuosina 2022–2024

Alue	2024	2023	2022
Tampere	272	253	202
Muu Pirkanmaa	171	156	137
Koko Pirkanmaa	443	409	339

Pirkanmaalla häätöjä toteutettiin vuonna 2023 yhteensä 443, joista Tampereen osuus oli 272 häätöä. Näin ollen 171 häätöä toteutettiin muualla Pirkanmaalla. Toisin sanoen Tampereen osuus toteutuneista häädöistä on noin 60 %, joka vastaa myös vuosien 2022 ja 2023 tilanteita. Häätöjen määrä kasvoi erityisesti vuonna 2023, mutta häätöihin liittyvä kasvu jatkui myös vuonna 2024. Toteutuneiden häätöjen perusteella voidaan päätellä, että asunnottomuusilmiö ei tosiasiasa koske ainoastaan Pirkanmaan kunnista ainoastaan Tampereen kaupunkia, vaikka ilmiö ei tulekaan muissa kunnissa yhtä näkyväksi. Häätöjä koskevat tilastot sekä asunnottomien henkilöiden asumispolkujen tarkastelu puoltavat käsitystä siitä, että tarvitaan lisää ajantasaisempaa tilannetietoa asunnottomuudesta Pirkanmaalla yleisesti. Yksi keskeisen peruste tähän on asunnottomuusilmiössä tapahtuneet muutokset.

Yhteiskunnallisena ongelmana asunnottomuus muuttaa alati muotoaan, sillä asunnottomuusriski koskee aiempaa laajempia ihmisryhmiä ja liittyy yhä useammin toimeentulossa. Taustalla on useita toisiinsa liittyviä tekijöitä, kuten yleinen velkaantumisen kasvu, sosiaaliturvan heikennykset sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmäärien kasvu saman aikaisten hyvinvointialueiden talouspaineiden kanssa. Tampereella väestönkasvuun liittyy asunnottomuuskehitykseen vaikuttavia erityispiirteitä, kuten muuttajien painottuminen nuoriin ikäryhmiin ja pienituloisiin. Väestönkasvu aiheuttaa kasvavaa palvelunkysyntää sosiaali-, päihde- ja mielenterveys- sekä asumispalveluissa, mikä on vaikuttanut palveluiden oikea-aikaiseen saatavuuteen.

Tampereen kaupunki keräsi vuonna 2024 asunnottomuuslaskennan yhteydessä ensi kertaa tietoja asunnottomuusriskissä olevista kuntalaisista. Asunnottomuusriskissä olevan määritelmä jätettiin tiedonkeruussa varsin avoimeksi. Asunnottomuusriski määriteltiin tiedonkeruun yhteydessä alustavasti seuraavasti: Henkilöllä voi esimerkiksi olla olemassa oleva vuokrasuhde, mutta asumisen jatkuminen on epävarmaa. Epävarmuustekijöitä voivat olla esimerkiksi maksukykyyn nähden liian kallis vuokra, tulotason lasku, kertynyt vuokravelka, muutokset elämäntilanteessa, asumishäiriöt tai määräaikainen vuokrasopimus tilanteessa, jossa uudesta asunnosta tai vuokrasuhteen jatkosta ei ole tietoa. Lisäksi

tiedonkeruun yhteydessä asunnottomuusriskissä olevien henkilöiden ilmoittajaa pyydettiin antamaan vapaamuotoinen selitys, miksi henkilö on ilmoittajan käsityksen mukaan asunnottomuuden uhassa.

Asunnottomuusriskissä olevia kuntalaisia ilmoitettiin vuonna 2024 yhteensä 136. Asunnottomuusriskiin liittyvät syyt kiinnittyivät (vuokra)velkaantumiseen (66 merkintää), maksukykyyn nähden liian kalliiseen asuntoon, päihteidenkäyttöön (34 merkintää) ja erityisesti alkoholiriippuvuuteen, erityisiin vaikeuksiin saada tai vastaanottaa tarvettaan vastaavia sosiaali- ja terveyspalveluja (30 merkintää), asumishäiriöihin, asunnon huonoon hoitoon tai siivottomuuteen (28 merkintää), mielenterveyden oireiluun tai diagnosoituun psykiatriseen sairauteen (20 merkintää), muutoksiin elämäntilanteessa (esimerkiksi erotilanne, 10 merkintää), rikostaustaan ja kulttuuriin syihin (molemmat alle 10 merkintää).

Palvelujen järjestämisen näkökulmasta huomiota on Pirkanmaan hyvinvointialueella kiinnitetty seuraaviin kehityskulkuihin: muuttovoittoisuus keskuskaupungissa ja kehyskunnissa lisää palvelujen kysyntää. Muuttajissa painottuvat pienituloiset, nuoret ja työttömät. Toisaalta taas väestön väheneminen ja ikääntyminen reuna-alueen kunnissa haastavat kuntien elinvoimaisuutta ja kantokykyä. Monipalveluasiakkaat ja asiakkaiden olosuhteiden kompleksisuus ja kerrostuneisuus vaativat erityisasiantuntijuuden ja erityispalvelujen kehittämistä. Psykiatrian palvelujen jonot ovat pitkään olleet Pirkanmaalla valtakunnallisesti verrattuna erityisen pitkät. Helmikuussa 2025 psykiatrian toimialueella oli läheteiden käsittelyn määräajan (yli 21 vuorokautta) ylittäneitä läheteitä 216 kappaletta.

Erilaisten päihdeaineiden osalta elämme murroskautta: Huumeiden käyttö yleistyy väestötasolla, mutta alkoholin käyttö vähenee. Erityisesti muuntohuumeiden käyttöön liittyy henkilöiden psyykkistä huonovointisuutta, impulsiivisuutta ja aggressiivista käyttäytymistä, mikä korreloi mielenterveyspalveluiden kysynnän kasvuun. Pirkanmaalla on päihdehuollon asumispalveluissa asiakkaita huomattavasti enemmän verrattuna hyvinvointialueiden keskitasoon (1,5 päihdehuollon asiakasta 1000 asukasta kohti). Asukasmäärät ovat kuitenkin olleet laskusuunnassa viime vuosina.

Maakunnallisena keskuskaupunkina Tampereella näkyy pääkaupunkiseudun tavoin asunnottomien ja asunnottomuusuhan alla elävien ihmisten hakeutuminen kaupunkiin ja sen palveluihin. Hervannassa toimiva asumispäivystys- ja tukiasumisyksikkö Tastu on toiminut jo vuosia yli 100 prosentin käyttöasteella. Asumispäivystyspaikkoja oli vuonna 2024 35; kuitenkin yöpyjiä oli enimmillään jopa 70 henkilöä. Asumispäivystyksen ja koko yksikön työprosesseja ja toimintoja kehitettiin vuoden 2024 ajan, jonka seurauksena Tastun asumispäivystyspaikkoja lisätään vuonna 2025 50 paikkaan ja virtaavuutta vuokrasuhteiseen asumiseen tehostetaan. Yksikön tukiasunnot muutettiin asunto ensin -periaatteen

mukaisiksi yhteisöllisen asumisen asunnoiksi, mikä lisää asumispäivystyksen asiakkaiden mahdollisuuksia saada vuokrasuhteinen asunto päivystyspaikan sijaan.

Erityisesti sellaisiin mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluyksiköihin, joissa voi käyttää päihteitä, on Pirkanmaalla jonoa. Yhteensä mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluja tarjotaan noin 1800 pirkanmaalaiselle. Kaikkinensa erityistä hoitoa vaativien (erho) ympärivuorokautisen asumisen, ympärivuorokautisen asumisen ja raskaan yhteisöllisen asumisen asiakkaita oli 677 helmikuussa 2025. Kevyen tuen yhteisöllisessä asumisessa oli noin 450 asiakasta. Tuetun asumisen palvelua hankittiin ostopalveluna noin 440 asiakkaalle vuonna 2024.

Hyvinvointialuemuutoksen edetessä toimintatapoja ja palvelujen sisältöjä on yhdenmukaistettu, ja on perustettu mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumisen keskitetty asiakasohjausyksikkö sekä sas-työryhmä (selvitys, arviointi ja sijoitus). Ympärivuorokautisen asumisen ja raskaan yhteisöllisen asumisen palveluihin ohjatut asiakastapaukset käydään läpi sas-työryhmässä. Sas-työryhmään kuuluvat asiakasohjauksen edustajien lisäksi edustajat psykiatrian toimialueelta sekä tarvittaessa asiakkaan omatyöntekijä.

Taulukko. **Toimenpideohjelman tavoitteet ohjelmakaudelle 2025–2027:**

Tavoite	Mittari	Seurantatahot
Pitkäaikaisasunnottomuus poistuu 2027 loppuun mennessä	- Pitkäaikaisasunnottomien lukumäärä on alle 10	Pirkanmaan asunnottomuuden vähentämisen yhteistyöryhmä, asunnottomien määrää koskeva poikkileikkauspäivän arvio perusteena
Kokonaisasunnottomuus laskee alle 30 henkilöön vuoden 2027 loppuun mennessä	- Asunnottomien henkilöiden lukumäärä on alle 30	Pirkanmaan asunnottomuuden vähentämisen yhteistyöryhmä, asunnottomien määrää koskeva poikkileikkauspäivän arvio perusteena
Asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseksi on olemassa riittävät palvelut ja rakenteet	- Hyvinvointialueen järjestämää asumisneuvontaa on saatavilla koko Pirkanmaalla	Asunnottomuuden vähentämisen yhteistyöryhmä ja Pirkanmaan hyvinvointialueen avopalvelut Tampereen kaupunki

	- Asunnottomuusriskissä olevien henkilöiden lukumäärän kehitys	
Käytössä on uudenlaisia yhteistyömalleja asuntojen saatavuuden vahvistamiseksi asunnottomille henkilöille	- Asumisen turvaamisen mallin toimenpiteet ovat toteutuksessa (kyllä/ei) - Välivuokrausta ja sosiaalisen vuokra-asumisen prosessia koskeva selvitys on laadittu (kyllä/ei)	Pirkanmaan asunnottomuuden vähentämisen yhteistyöryhmä Tampereen kaupunki

3. Toimenpiteet ja mittarit

Tässä luvussa esitetään kootusti pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi tehtävät toimenpiteet sekä niille laaditut mittarit, joilla seurataan toimenpiteiden toteutumista.

Teema	Toimenpide	Mittari
Yhteistyörakenteiden kattavuus	1. Yhteistyörakenteet ovat laajentuneet ja läpileikkaavat koko asunnottomuustyön kentän. Yhteistyörakenteet kattavat asunnottomuustyön kentän tarpeet.	1. Asunnottomuuden vähentämisen yhteistyöryhmässä ja asunnottomuustyön verkostossa mukana olevien toimijoiden lukumäärä Yhteistyörakenteet kokoontuvat säännöllisesti (kyllä/ei) Yhteistyössä mukana olevilta toimijoilta kerätään kokemuksia yhteistyön toimivuudesta ja kattavuudesta. Palaute käsitellään Pirkanmaan asunnottomuuden vähentämisen yhteistyöryhmässä.
Kohtuuhintainen asuntotuotanto	2. Kohtuuhintaisen asuntotuotannon	2. Valmistuneet kohtuuhintaiset

	toteutumisedellytysten varmistaminen asemakaavoituksessa ja totinluovutuksessa 3. Tontinluovutus kohtuuhintaiselle asuntotuotannolle 4. Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen tukemien vuokra-asuntojen rahoituspäätösten edistäminen	asunnot ja tontinluovutus kohtuuhintaiselle asuntotuotannolle (tavoitetasot voimassa olevien Asunto- ja maapolitiikan linjausten mukaan)
Asumisneuvonta	5. Vahvistetaan vastinparityöskentelyä ja operatiivisen tason rakenteita 6. Laajennetaan Pirhan asumisneuvontaa	5. Estetyt hädät ja vuokrasuhteen purut, lkm; Asunnottomuusriskissä olevien henkilöiden lkm:n kehitys; Tre-kaupungin asumisneuvonnan avulla saavutetut muut kustannussäästöt, € 6. Asumisneuvojen lkm eri organisaatioissa (ml. kunnat)
Palveluverkkosuunnittelu ja asunnottomille osoitettavat yksiköt	7. Oman tuotannon miepä-kuntoutujien 7 asumispalveluyksikön käynnistäminen 8. Sunnittelun käynnistäminen Etelä-, Länsi- ja Ylä-Pirkanmaan oman tuotannon yksiköistä 9. Uuden asumispäivystysyksikön suunnittelu kohti toteutusta 10. Erho-yksikön suunnittelun käynnistys miepä- ja vapa-asiakkaille	7. Oman tuotannon yksiköiden lkm v. 2027 9. Uuden asumispäivystysyksikön eteneminen toteutukseen vuoden 2027 loppuun mennessä.
Sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuuden ja	11. Sairaalahoidon aikana PTA ja asumisen suunnittelu; yhteinen	11. PTA ja asumissuunnitelmat, lkm; asumisen

yhteensovittamisen vahvistaminen	asiakassuunnitelma (sote) asunnottomille 12. Rakenne ja käytännöt asunnottomuutta kokevien sote-palvelujen yhteensovittamiselle ja yhteisille suunnitelmille 13. Rakenne ja käytännöt miepä-yksiköiden asiakkaiden sote- palvelujen saamiseksi	suunnittelu päihdekuntoutukseen lähteille asunnottomille, lkm 12. Rakenne luotuna, kyllä / ei; päihdekuntoutukseen lähtevän asumistilanne varmistettu 13. Omatyöntekijä nimetty, kyllä / ei
Liikkuva asunnottomuustyö	14. Monialaisen liikkuvan asunnottomuustyön malli juurrutetaan pysyväksi 15. Etsivän ja liikkuvan työn hyödyntäminen palvelujen ulkopuolella olevien asunnottomien tavoittamiseksi	14. Rakenne luotuna, kyllä / ei; liikkuvan asunnottomuustyön asiakkaiden lukumäärä / vuosi 15. 3. sektorin palaute saavutettavuuden kehityksestä
Vapautuvien vankien parissa tehtävä työ	16. Vankierityinen tiimi	16. Vankilasta asunnottomana vapautuvien lkm:n kehitys; Toiminta pysyvää, kyllä / ei
Naiserityiset asumispalvelut	17. Pysyvä toiminta luotuna	17. Toiminta pysyvää, kyllä / ei
Jälkihuoltonuorten tuki	18. Asuminen turvattu	18. asunnottomien jh-asiakkaiden lkm:n kehitys
Työkyvyn tuki	19. Monialainen malli luodaan työkyvyn ja työllistymisen tukeen	19. yhteisten asiakasprosessien lkm (Pirha-Tykas)
Vuokranantajayhteistyön kehittäminen	20. Selvitetään välivuokrausmallin ja sosiaalisen vuokra- asumisen mallin käyttöönottoa 21. Päivitetään asumisen turvaamisen malli 22. Tampereen Vuokra- asunnot Oy ja Tampereen Vuokratalosäätiö sr osoittavat asuntokannastaan	20. Selvitys laadittu, kyllä / ei 21. Malli päivitetty, kyllä / ei 22. Asutettujen asunnottomien kotitalouksien lkm

	ohjelmakaudella yhteensä 180 asuntoa vuosittain asunnottomille kotitalouksille	
Tiedontuotanto, seuranta ja arviointi	23. Luodaan Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa yhteistyömalli, joka tukee kuntien mahdollisuuksia saada hyvinvointialueelta mahdollisimman laajasti tietoja asunnottomista henkilöistä. 24. Vahvistetaan Pirkanmaan kuntien yhteistyötä ja koordinaatiota asunnottomuuslaskennan toteuttamisessa sekä tulosten hyödyntämisessä.	23. Yhteistyömalli laadittu (kyllä/ei) 24. Asunnottomuuslaskennan toteuttamista koskeva tilaisuus järjestetty Pirkanmaan kunnille vuosittain (kyllä/ei)

4. Pirkanmaan hyvinvointialueen ja Tampereen kaupungin yhteistyörakenteet

Tampereen kaupungin ja asunnottomuustyön kannalta keskeisten toimijoiden välisiä yhteistyörakenteita on muodostettu PAAVO I -kaudelta lähtien. Työskentely alkoi erityisesti asuntotoimen, sosiaalitoimen ja kaupunkikonserniin kuuluvien vuokra-asuntoyhteisöjen yhteisenä verkostotyönä ja konkreettisina toimina. Yhteistyö on jatkunut ja kantanut tähän päivään, ja esimerkiksi asumisneuvonnan osalta edelleen hyvinvointialueen asumisneuvontatiimin henkilöresursseista osan kustantavat Tampereen Vuokralosäätiö ja Tampereen Vuokra-asunnot Oy. Yhteistä vastuunjaosta sopimista ja konkreettista asuttamistyötä on tehty jo 2010-luvun vaihteessa.

Tampereen asunnottomuuden puolittamisen toimenpideohjelmaan kirjattiin vuonna 2020 toimenpiteeksi sekä asunnottomuuden puolittamisen yhteistyöryhmän perustaminen että

asunnottomuustyön verkoston käynnistäminen. Molemmat työryhmät ovat toimineet yhtäjaksoisesti vuodesta 2021 lähtien. Hyvinvointialueuudistuksessa molempien työryhmien pääkoordinaatiovastuu siirtyi hyvinvointialueelle, mutta käytännössä koordinointi ja toteutus on ollut hyvinvointialueen ja Tampereen kaupungin yhteistä työtä.

Pirkanmaan hyvinvointialueen asunnottomuuden vähentämisen yhteistyöryhmä on hyvinvointialuejohtajan nimeämä. Puheenjohtajana toimii integraatiojohtaja ja asiantuntijasihteerinä avopalvelujen kehittäjäsosiaalityöntekijä. Yhteistyöryhmä kokoontuu 3–4 kertaa vuodessa. Tavoitteena on asunnottomuuden vähentämiseen liittyvän tilannekuvan ymmärrys ja yhteisen tiedonmuodostuksen lisääminen sekä konkreettisten toimenpiteiden suunnittelu ja seuranta. Yhteistyöryhmä on osallistunut alusta saakka keskeisesti tämän toimenpideohjelman suunnitteluun. Toimenpideohjelmaan sisällytetyt konkreettiset toimet ja tavoitteet on laadittu yhteistyöryhmän työskentelyn pohjalta vuonna 2024.

Yhteistyöryhmään on kutsuttu mukaan hyvinvointialueen eri yksiköistä asunnottomuustyön kannalta keskeisiä henkilöitä: työikäisten sosiaalityön vastuualuejohtaja, asumisen ja osallisuuden vastuualueen vastuualuejohtaja, asumispalveluista vastaava palvelupäällikkö, asunnottomuustyön kehittämisestä vastaava palvelupäällikkö, asunnottomuustyön erityisasiantuntija, mielenterveys- ja päihdepalvelujen palvelupäällikkö, vastaanottopalvelujen apulaisylilääkäri ja strategiayksiköstä palveluverkkosuunnittelun suunnittelupäällikkö. Tampereen kaupungilta yhteistyöryhmän jäsenenä ovat asunto- ja kehityspäällikkö ja kehittämiskoordinaattori. Lisäksi yhteistyöryhmään on kutsuttu Pirkanmaan kuntien edustajia. Edustajia on saatu Nokian kaupungilta, Pirkkalan kunnasta, Lempäälän kunnasta ja Ylöjärven kaupungilta. Valtion virastojen osalta edustajia on yksikönpäällikkö Rikosseuraamuslaitokselta ja asiakaspalvelupäällikkö Kansaneläkelaitokselta. Mukana on lisäksi Tampereen kaupunkiseudun seututoimiston edustaja sekä asunnottomuustyön kannalta keskeisten järjestöjen ja asumispalvelujen edustajat, eli Tampereen A-Kilta ry:n toiminnanjohtaja, Alfa-Kuntoutus ry:n edustaja, Silta-Valmennus ry:n toimitus- ja arvojohtaja ja ViaDia Pirkanmaan palvelujohtaja. Keskeisimpien yleishyödyllisten vuokra-asuntoyhtiöiden, eli Tampereen Vuokratalosäätiön, Tampereen vuokra-asuntojen, Y-säätiön ja Kotilinnasäätiön edustajat ovat lisäksi yhteistyöryhmän jäseniä.

Tampereen alueella toimii myös asunnottomuustyön verkosto. Verkoston puheenjohtajana toimii kehittäjäsosiaalityöntekijä Pirkanmaan hyvinvointialueelta ja sihteerinä kehittämiskoordinaattori Tampereen kaupungilta. Asunnottomuustyön verkoston tarkoitus on jakaa ajankohtaista tietoa asunnottomuustyötä tekevien toimijoiden kesken. Lisäksi tavoitteena on nostaa ilmiöitä ja havaintoja yhteiseen keskusteluun ja päätöksenteon tueksi. Asunnottomuustyön verkosto on osallistunut

toimenpideohjelman suunnitteluun alusta lähtien. Toimenpiteistä on käyty yhteistä keskustelua, jonka kautta on pyritty varmistamaan, että toimenpideohjelmaan valikoituneet toimenpiteet ovat keskeisiä, hyödyllisiä ja tarkoituksenmukaisia asunnottomuuden poistamiseksi.

Asunnottomuustyön verkosto kokoontuu noin neljä kertaa vuodessa. Verkoston kokoonpano on dynaaminen ja vaihtuva. Alkuvuodesta 2025 verkostoon kuuluu toimijoita seuraavista organisaatioista:

- A-klinikkasäätiön Völjy ja Katuklinikka
- Alfakuntoutus ry
- Tampereen Ensi- ja turvakodit ry.
- Tampereen Seudun Nuorisoasunnot ry
- Tampereen Vuokra-asunnot Oy
- Tampereen vuokratalosäätiö sr
- SPR / Nuorten turvatalo
- Pirkanmaan hyvinvointialue / Tampereen asumispäivystys- ja tukiasunnot -yksikkö
- Pirkanmaan hyvinvointialue / Huoltsun päivätoimintakeskus
- Pirkanmaan hyvinvointialue / etsivä työ
- Pirkanmaan hyvinvointialue / erityissosiaalityön yksikkö
- Pirkanmaan hyvinvointialue / yhteisösosiaalityön yksikkö
- Pirkanmaan hyvinvointialue / työikäisten sosiaalityö
- Sosiaalialan osaamiskeskus Pikassos Oy
- Tampereen kaupunki, kestävä asuminen ja rakentaminen / asumisneuvonta
- Tampereen kaupunki / etsivä nuorisotyö
- Kansaneläkelaitos
- Silta-Valmennusyhdistys ry
- Rikosseuraamuslaitos
- Medivida / SiniVida Kaukajärvi

Asunnottomuustyön yhteistyörakenteiden ajantasaisuus ja niiden jatkuva kehittäminen ovat keskeisiä edellytyksiä vaikuttavalle asunnottomuuden ehkäisy- ja vähentämistyölle. Asunnottomuus on monitahoinen ilmiö, jonka taustalla vaikuttavat sosiaaliset, taloudelliset, terveydelliset ja rakenteelliset tekijät, jotka yksilöllisessä elämässä muodostavat erottamattomia vaikutusketjuja. Sen vuoksi ongelman ratkaiseminen edellyttää monialaista ja sektoreiden rajat ylittävää yhteistyötä. Yhteistyön tarpeet kuitenkin elävät ajassa ja paikassa, joten yhteistyörakenteiden jatkuva päivittäminen sekä

asunnottomuustyön kentän läpileikkaavuudesta huolehtiminen on keskeistä. Ajantasaisesti, tosiasiallisiin tarpeisiin juurtuvat yhteistyörakenteet tukevat tiedonvaihtoa ja yhteistä oppimista eri toimijoiden kesken. Tämä mahdollistaa hyvien käytäntöjen jakamisen ja levittämisen sekä systemaattisen kehittämistyön. Yhtenäinen ja ajantasainen tieto kentän tilanteesta vahvistaa myös päätöksenteon pohjaa ja luo edellytyksiä kokonaisvaltaisille, rakenteellisiin juurisyihin puuttuville ratkaisuille.

Toimenpide 1: Yhteistyörakenteet ovat laajentuneet ja läpileikkaavat koko asunnottomuustyön kentän. Yhteistyörakenteet kattavat asunnottomuustyön kentän tarpeet.

Mittari: Asunnottomuuden vähentämisen yhteistyöryhmässä ja asunnottomuustyön verkostossa mukana olevien toimijoiden lukumäärä; Yhteistyörakenteet kokoontuvat säännöllisesti (kyllä/ei); Yhteistyössä mukana olevilta toimijoilta kerätään kokemuksia yhteistyön toimivuudesta ja kattavuudesta. Palaute käsitellään Pirkanmaan asunnottomuuden vähentämisen yhteistyöryhmässä.

5. Pitkäaikaisasunnottomuuden ehkäisemiseksi toteutettavat toimet

5.1. Kohtuuhintainen asuntotuotanto

Kohtuuhintaisten asuntojen riittävä tarjonta edesauttaa pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisen tavoitetta. Jos kohtuuhintaisia asuntoja on tarjolla kaikille niitä tarvitseville, kohdistuu yksittäiseen asuntoon vähemmän kilpailua. Jos kohtuuhintaisista asunnoista on kova pula, niitä tarjoavalle vuokranantajalle voi olla korkea kynnys valita hakijajoukosta asunnottomuutta kokenut henkilö. Riittävä asuntotarjonta mukaan lukien riittävä kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen tarjonta takaa ylipäättään toimivan asuntomarkkinan, jossa kynnys vaihtaa asuntoa omaan elämäntilanteeseen sopivaksi ei nouse liian korkeaksi. Samalla asuntoja vapautuu uusille asukkaille.

Kohtuuhintaisen asuntotuotannon tuotantotavoite on jo vuosia ollut Tampereella 30 % asuntotuotannon kokonaistavoitteesta. Kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon sisältyvät valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen, pitkällä tai lyhyellä korkotukilainalla rahoitettavat vuokra- ja asumisoikeusasunnot, erityisryhmien vuokra-asunnot, sekä kaupunkikonserniin kuuluvien vuokra-asuntoyhteisöjen vapaarahoitteiset kohteet. Asuntotuotannon kokonaistavoite ja siitä johdettu kohtuuhintaisen asuntotuotannon tavoite on asetettu Tampereen kaupungin asunto- ja maapolitiikan linjauksissa. Vuodesta 2022 vuoteen 2025 voimassa olevissa asunto- ja maapolitiikan linjauksissa kohtuuhintaisen asuntotuotannon vuositavoite on 716 asuntoa. Parhaillaan valmisteluvaiheessa

olevissa asunto- ja maapolitiikan linjauksissa vuosille 2026–2029 tullaan määrittelemään kohtuuhintaisen asuntotuotannon tavoitetaso näille vuosille.

Myös valtio on edellyttänyt kunnilta aktiivisuutta sosiaalisen asuntotuotannon lisäämiseksi vastineeksi infrarahoituksista MAL-sopimuksissa. Tavoitetaso vuosina 2020–2023 voimassa olleessa, valtion ja Tampereen kaupunkiseudun kuntien välisessä MAL4-sopimuksessa oli sama kuin Tampereen kaupungin asunto- ja maapolitiikan linjauksissa: 716 asuntoa. Vuonna 2024 hyväksytyssä MAL5-sopimuksessa ei ole asetettu kohtuuhintaisen asuntotuotannon kokonaistavoitetta. Tampereen kaupunkiseudulla on kuitenkin katsottu tarpeelliseksi seurata kohtuuhintaista asuntotuotantoa seututasolla ja kunnittain. MAL5-sopimuksesta ja Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelmasta nohdettu koko seudun kohtuuhintaisen asuntotuotannon tavoite vuosille 2024–2027 on 850 asuntoa vuodessa, mistä Tampereen osuus on 563 asuntoa vuodessa. Seudun tavoitteilla tavoitellaan seudun tasapainoista kehitystä ja yhteisvastuullisuutta sosiaalista asuntotuotannosta.

Ennen vuotta 2020 kohtuuhintainen asuntotuotanto jäi useina vuosina alle tavoitetason, mutta vuodesta 2017 alkaen tontinluovutusta on suunnattu aiempaa järjestelmällisemmin kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon, mikä on näkynyt uusien kohtuuhintaisten asuntojen määrässä pienellä viiveellä. Tampereella toimii kaupunkikonserniin kuuluvien vuokra-asuntotoimijoiden lisäksi useita muitakin yleishyödyllisiä rakennuttajia. Tampereen kaupunki on päässyt kohtuuhintaisen asuntotuotannon tavoitteeseensa vuodesta 2020 alkaen, lukuun ottamatta vuotta 2023, jolloin tavoitteesta jäätiin hieman. Kohtuuhintainen asuntotuotanto vuosina 2020–2024 on vaihdellut 691 ja 816 asunnon välillä. Helmikuun 2025 lopussa oli rakenteilla 1825 kohtuuhintaista asuntoa, joista 1496 asunnon ennakoidaan valmistuvan vuonna 2025. Kohtuuhintaisia asuntoja on siis valmistumassa noin kaksinkertainen määrä vuoden 2025 tavoitteeseen nähden. Myös vuonna 2026 ennakoidaan valmistuvan runsaasti kohtuuhintaisia asuntoja, mutta lopullinen määrä riippuu muun muassa valtion korkotukilainoituksen kohdentumisesta Tampereen hankkeille. Alkuvuonna 2025 on aloitettu varsin vähän uusia kohtuuhintaisia asuntoja.

Tampereen kaupungin ja vuokra-asuntotoimijoiden kumppanuusmalli on kehitetty yhteistyössä Pirkanmaan hyvinvointialueen ja vuokra-asuntotoimijoiden kanssa. Kumppanuusmallin tavoitteena on turvata kohtuuhintainen asuntotuotanto sekä asumismahdollisuudet erityisryhmille ja henkilöille, joilla on asumiseen liittyviä haasteita tai tuen tarpeita. Toimenpideohjelmassa jäljempänä mm. kohdassa 7.8. mainittu asumisen turvaamisen malli on osa Tampereen kaupungin ja vuokra-asuntotoimijoiden kumppanuusmallia.

Tampereen kaupunki on yhdessä Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa luonut tontinluovutusprosessin erityisryhmien asumiselle. Tontinluovutus hyvinvointialueen palveluiden verkostojen tarpeeseen valmistellaan yhteistyössä, varmistaen osaltaan sen, että kaupungin asuntotarjonta vastaa erityisiin asumisen tarpeisiin. Hyvinvointialueen järjestämisvastuulla oleviin erityisryhmien asumishankkeisiin on mahdollista hakea valtion tuleman asuntorakentamisen keskus Varken investointiavustuksia. Valtion tukeman asuntotuotannon investointiavustuksilla pyritään tukemaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä. Vuodelle 2025 on valtion talousarviossa varattu 15 miljoonaa euroa erityisryhmien avustuksiin. Varken vuoden 2025 käyttösuunnitelman mukaisesti avustuksia myönnetään ensisijaisesti vammaisten ja pitkäaikaisasunnottomien kohteisiin. Varkessa on edellisvuoden hakukierrokselta käsitellyssä vammaisille ja pitkäaikaisasunnottomille hankkeita, joihin sidottaneen noin kahdeksan miljoonaa euroa avustusvaltuudesta, lisäksi Varken käsiteltävänä on noin seitsemän miljoonan euron edestä varauspäätöksellisiä erityisryhmien hankkeita.

Valtion tukeman asuntotuotannon haasteet liittyvät erityisesti asuntojen kohtuuhintaisuuteen. Viime vuosien korkea inflaatio, korkotason ja rakennuskustannusten nousu sekä asumistukeen, työttömyystukeen ja toimeentulotukeen vuonna 2024 tehdyt leikkaukset ovat haastaneet yleishyödyllisinä toimivia vuokranantajia pitämään olemassa olevan ja uudistuotannossa rakentuvan asuntokantansa vuokria hyväksyttävissä asumismenorajoissa. Vaikka kohtuuhintaista uudisasuntotuotanto on rakentunut ja rakentunee lähivuosina yli asetetun tavoitteen, voi niissä vuokrataso nousta yli perustoimeentulotuessa asetettujen asumismenorajojen ja asunnot eivät kohdentuisikaan kaikkein heikoimmassa asemassa oleville. Vuonna 2024 noin 3 800 pirkanmaalaista kotitaloutta on saanut Kelalta kehotuksen muuttaa halvempaan asuntoon.

Toimenpiteet 2-4: Kohtuuhintaisen asuntotuotannon rakentamisen edistäminen kaupungin käytettävissä olevilla keinoilla; 2. Kohtuuhintaisen asuntotuotannon edellytyksien edistäminen asemakaavoituksessa, 3. Tontinluovutus kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon; 4. Valtion tukeman asuntotuotannon rahoitushakemusten puoltavat lausunnot

Mittari: Toteutunut kohtuuhintainen asuntotuotanto, asuntolukumäärä/ vuosi

5.2. Asumisneuvonnan vahvistaminen

Asumisneuvonta on tällä hetkellä Tampereen kaupungin ja Pirkanmaan hyvinvointialueen jakama tehtävä, minkä tavoite on myös yhteinen. Sekä kaupungin että hyvinvointialueen järjestämä asumisneuvonta suuntautuu ennen kaikkea asuntoperusoikeuden käytännölliseen edistämiseen, asunnottomuuden ehkäisyyn ja vähentämiseen, häättöjen ennaltaehkäisyyn ja sosiaalisen turvallisuuden edistämiseen. Asumisneuvonnalla voidaan tukea itsenäisen asumisen järjestämistä ja

turvata asumisen jatkuvuutta, ennaltaehkäistä asumisen kriisiytymistä, ratkaista jo syntyneitä asumiseen liittyviä ongelmia, kuten vuokravelkatilanteita, sekä tukea asunnottomia tai asunnottomuuden uhkaa kokevia henkilöitä asunnon saamisessa.

Asumisneuvonta Tampereen kaupungin järjestämänä toimintana eroaa kuitenkin työskentelyn painopisteeltään sekä keinovalikoimaltaan hyvinvointialueen järjestämästä asumisneuvonnasta. Tampereen kaupungin asumisneuvonta suuntautuu ensi sijassa työskentelemään joustavasti niiden henkilöiden kanssa, joilla ei vielä tai enää ole tarvetta sosiaalihuollon suunnitelmalliselle työskentelylle. Tampereen kaupungin asumisneuvonnan kohderyhmää ovat siten asumismuodosta riippumatta sellaiset henkilöt ja perheet, jotka hyötyvät toimijuuteen ja toimintakykyyn suhteutetusta asumisneuvonnasta, jonka turvin heitä kannustetaan hoitamaan asioita jatkossa itsenäisesti. Lisäksi kaupungin asumisneuvonnan kohderyhmään kuuluvat palvelujärjestelmän ulkopuolelle jääneet henkilöt, jotka tarvitsevat tukea itsenäisen asumisen järjestämiseksi, sen toteutumiseksi sekä yhteistyötä palvelujärjestelmän piiriin pääsemiseksi. Tampereen kaupungin toteuttama asumisneuvonta on suhdeperustaista työtä, jonka työskentelyote on elämäntilannelähtöinen. Tämä tarkoittaa, että kaupungin asumisneuvonnassa asiakas kohdataan koko elämäntilanteessaan, ei ainoastaan ratkaistavan ongelman kautta. Kaupungin asumisneuvojat työskentelevät kaikissa asumisen vaiheissa ja kaikissa ympäristöissä. Asumisneuvonnassa pyritään poistamaan myös asumisen ongelmia tuottavia rakenteita. Käytännössä Tampereen kaupungin asumisneuvonta esimerkiksi selvittää asiakkaan kokonaistilannetta, pyrkii ratkaisemaan asumisen ongelmia, antaa neuvontaa vuokrasuhteen ehdoista, asunnon hyvästä hoidosta, asukkaan oikeuksista ja velvollisuuksista, sosiaaliturvasta, asumista koskevasta lainsäädännöstä, tukee taloudenhallinnassa, neuvottelee vuokranantajan kanssa, auttaa asuntohakemusten laatimisessa, muuton järjestämisessä, kodin perustamisessa, tarjoaa rinnalla kulkevaa tukea, luo toivoa vaikeissa elämäntilanteissa, seuraa ja kannattelee huolta herättäviä tilanteita sekä tarjoaa käytännöllistä asiointiapua.

Resurssien tarkoituksenmukaista käyttöä ja asumisen asioissa ohjausta tarvitsevien henkilöiden hyvää kohtelua edistää, mikäli työskentelyn prosesseja ei hajoteta eri toimijoille, vaan näiden henkilöiden kanssa pystytään työskentelemään myös asumisen asioissa. Siten Tampereen kaupungin asumisneuvonta pyrkii vahvistamaan myös muiden ammattilaisten osaamista asumiseen ja asunnonhakuun liittyvissä asioissa, jotta henkilö tulisi mahdollisimman hyvin kohdatuksi siellä, jossa hän jo valmiiksi asioi. Tampereen kaupungin asumisneuvonta kuitenkin tarvittaessa liittyy työskentelyyn ja lähtee eri toimijoiden työpariksi. Tampereen kaupungilla työskentelee vuonna 2025 viisi käytännön asumisneuvontatyötä tekevää henkilöä. He työskentelevät läheisessä yhteistyössä Pirkanmaan

hyvinvointialueen asumisneuvonnan sekä muiden hyvinvointialueen sosiaalipalvelujen toimijoiden sekä vuokra-asuntojen omistajien kanssa.

Pirkanmaan hyvinvointialueen asumisneuvontatiimi toimii osana työikäisten sosiaalipalvelujen vastuualueen asiakasohjausyksikköä. Tiimissä työskentelee yhteensä viisi virkasuhteista sosiaalihuollon ammattihenkilöä. Työn painopisteenä on äkillisten asumisen kriisien hoitaminen siten, että asuminen voi jatkua tai vuokrasuhde puretaan suunnitelmallisesti. Asumisen kriisejä ovat häätö- ja vuokravelkatilanteet, asumisen häiriötilanteet ja asunnon huonosta hoidosta johtuvat tilanteet. Asumisneuvojat käyttävät työssään julkista valtaa, eli myöntävät ehkäisevää ja täydentävää toimeentulotukea, tekevät palvelutarpeen arvioita sekä järjestävät tarvittavia palveluita. Lisäksi asumisneuvonta toteuttaa matalan kynnyksen avointa asumisneuvontaa Talousneuvolan yhteydessä viikoittain. Työn keskeisiä elementtejä ovat nopea ja joustava asumisen kriisien ratkaiseminen, jatkuva yhteistyö vuokranantajien ja muun verkoston kanssa sekä sosiaalihuollon ja muiden palvelujen tarpeiden arviointi ja järjestäminen.

Ikäihmisten asumisen turvaaminen nousee yhtenä kehittämiskohteena esiin sekä hyvinvointialueen että kunnan tasolla. Ikäihmisten asumisen kriisit ovat lisääntyneet. Samaan aikaan strategisena tavoitteena kansallisesti ja hyvinvointialuetasoisesti on iäkkäiden ihmisten kotona asumisen mahdollistaminen mahdollisimman pitkään, kotiin vietävien palvelujen turvin. Toimenpideohjelman aikana vahvistetaan asumisneuvontaa ikäihmisten osalta sekä lisätään asumissosiaalista työtä ja sen osaamista. Lisäksi kerätään tietoa asumisneuvonnan tarpeessa olevista muista mahdollisista erityisistä kohderyhmistä asumisneuvonnan saatavuuden vahvistamiseksi.

Toimenpideohjelman aikana vahvistetaan edelleen työnjakoa ja yhteistyötä Tampereen kaupungin toteuttaman asumisneuvonnan ja Pirkanmaan hyvinvointialueen asumisneuvonnan välillä pyrkien turvaamaan se, että sosiaalihuollon tarpeessa oleva henkilö saa oikea-aikaisesti tarvitsemansa sosiaalipalvelut. Kuitenkin samanaikaisesti pyritään varmistamaan, että henkilö, jolla ei vielä tai enää ole sosiaalihuollon tarvetta, ohjautuisi saumattomasti Tampereen kaupungin asumisneuvonnan työskentelyyn. Toimenpideohjelman aikana pyritään siihen, että Pirkanmaan hyvinvointialueen ja Tampereen kaupungin välillä kehitetyt asumisneuvonnan yhteistyörakenteet ovat myös muiden Pirkanmaan kuntien käytössä, mikäli ne päättävät järjestää omaa asumisneuvontaa.

Toimenpide 5: Vahvistetaan vastinparityöskentelyä ja operatiivisen tason rakenteita hyvinvointialueen ja Tampereen kaupungin välillä.

Toimenpide 6: Laajennetaan Pirkanmaan hyvinvointialueen toteuttamaa asumisneuvontaa Tampereen lisäksi muihin kuntiin.

Mittarit:**Asumisneuvonnan avulla estetyt hädöt ja vuokrasuhteen purut, lukumäärä****Asunnottomuusriskissä olevien henkilöiden lukumäärän kehitys****Tampereen kaupungin asumisneuvonnan avulla saavutetut muut kustannussäästöt, €****Asumisneuvojen lukumäärä eri organisaatioissa****7. Pitkäaikaisasunnottomuuden poistaminen***7.1. Palveluverkkosuunnittelu ja asunnottomille osoitettavien yksiköiden lukumäärä*

Pirkanmaan hyvinvointialueen aluehallitus hyväksyi 27.5.2024 mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalvelujen ja asunnottomuuden palvelujen verkkosuunnitelman vuosille 2024–2035. Strateginen asiakirja ohjaa asunnottomien henkilöiden palvelujen kehittämistä Pirkanmaan hyvinvointialueella. Palveluverkkosuunnitelman ydintavoitteeksi asetettiin: “Asiakas saa oikea-aikaiset ja yhdenvertaiset palvelut monialaisella yhteistyöllä”.

Suunnitelman mukaan keskeiset periaatteet sekä mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalvelujen¹ että asunnottomien palvelujen osalta ovat:

1. Yhteisöllistä asumista lisätään huomattavasti, laitoshoidossa asumisesta siirrytään kodinomaisempiin ja kuntouttaviin palveluihin sekä digitaalisten palvelujen mahdollisuudet asumispalveluissa hyödynnetään täysimääräisesti
2. Ympäri vuorokautista palveluasumista tarjotaan oikea-aikaisesti ja väestön palvelutarpeen määrän muutokset ennakoiden
3. Monituottajuutta hyödynnetään tarkoituksenmukaisesti ja dynaamisesti
4. Mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden asumispalvelujen määrä sovitetaan palvelutarpeen kasvun, henkilöstön saatavuuden ja taloudellisen kestävyys mukaan (avopalveluiden verkoston kehittämisen yksi periaate).

Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluissa tavoitellaan aina kuntoutumista mahdollisuuksien mukaan. Tavoitteena voi kuitenkin olla myös ylläpitää asiakkaan saavuttamaa toimintakykyä tai tukea asiakasta ikääntymään sairauden kanssa. Huomioitava seikka nykyisessä palvelurakenteessa ja palvelulinjojen välisessä yhteistyössä on se, että mielenterveys- ja

¹ Asumispalveluiden myöntäminen perustuu sosiaalihuoltolain 21 § ja 21 a, b, c §:iin. Asumispalveluja järjestetään henkilöille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat apua tai tukea asumisessa tai asumisensa järjestämisessä. Kotiin annettavat palvelut ovat ensisijaisia suhteessa palveluihin, jotka edellyttävät muuttamista ja sisältävät sekä asumisen että palvelut.

päihdekuntoutujien ympärivuorokautinen asumispalvelu voi olla kustannustehokkainta ja tarkoituksenmukaisinta verrattuna sairaaloiden pitkäaikaiseen osastohoitoon tai erityispalveluihin, kuten vammaispalvelu- tai lastensuojelulaitokset (sovellettava yleislakia erityislakien sijaan, jos mahdollista). Asiakkaiden tarpeista käsin tarkasteltuna vaikuttaa siltä, että uutena kehittämiskohteena olisivat asumispalvelut, joissa ylitetään palvelulinjojen välisiä rajoja ja sovelletaan sekä yleis- että erityislakeja asiakkaiden erityiset tarpeet huomioiden, esimerkkinä vammaispalvelujen ja päihdekuntoutujien asumispalvelujen yhteensovittaminen.

Toimenpide 7: Toimenpideohjelmakaudella vuosien 2025–2027 aikana tavoitteena on yhteensä seitsemän oman tuotannon asumispalveluyksikön käynnistäminen. Toimenpideohjelman aikana käynnistetään seuraavat uudet asumispalveluyksiköt: Naisierityinen asumispalveluyksikkö ja etäturvakoti; asunto ensin -tyyppinen asumispalveluyksikkö Tampereen asumispäivystys- ja tukiasunnot -yksikön osana; ikääntyville ja / hoivan ja huolenpidon tarpeessa oleville mielenterveys- ja päihdekuntoutujille suunnattu asunto ensin -tyyppinen yksikkö Tampereen Messukylään; mielenterveys- ja päihdekuntoutujille suunnattu asunto ensin -tyyppinen yksikkö Tampereen Kaukajärvelle; mielenterveys- ja päihdekuntoutujille suunnattu asunto ensin -tyyppinen yksikkö Nokialle.

Toimenpide 8: Selvitetään mahdollisuutta käynnistää uusia mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluyksiköitä Länsi- ja Etelä-Pirkanmaalle sekä Ylä-Pirkanmaalle vuoden 2027 loppuun mennessä. Näiden uusien yksiköiden kautta asumispalvelutuotantoa suunnataan asunnottomien ja asunnottomuusuhan alla olevien palvelutarpeiden perusteella.

Toimenpide 9: Käynnistetään suunnittelu Avopalvelujen ja Ikääntyneiden ja vammaisten palvelulinjojen yhteisestä asumispalveluyksiköstä. Monialainen ja moniammatillinen erityisen hoivan yksikkö suunnataan asiakkaille, joilla on sekä päihde-, mielenterveys- ja vammaispalvelujen tarvetta. Tavoitteena on vastata väkivaltaisesti käyttäytyvien asiakkaiden asumisen tarpeisiin, joilla on korostunut riski asunnottomuuteen. Yhteistyötä vahvistetaan poliisin ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa turvallisuuden varmistamiseksi.

Toimenpide 10: Käynnistetään uuden asumispäivystys- ja asumispalveluyksikön suunnittelu ja toteutus Tampereelle. Yksikkö suunnataan erityisesti mielenterveyskuntoutujille. Lisäksi erityisesti nuorille suunnattujen yksiköiden tarpeeseen vastataan suunnittelemalla pieniä uusia yksiköitä esimerkiksi jälkihuollon piirissä oleville nuorille. Tarvittaessa asumispalveluyksiköitä käynnistetään palvelulinjojen yhteistyönä.

Mittari: Oman tuotannon asumispalveluyksiköiden lukumäärä vuoden 2027 lopussa

Mittari: Uuden asumispäivystysyksikön eteneminen suunnitteluvaiheesta käytännön toteutukseen vuoden 2027 loppuun mennessä

7.2. Sosiaali- ja terveystalvelujen saatavuuden parantaminen ja palveluketjujen turvaaminen

Pitkääaikaisasunnottomilla henkilöillä on arvioitu olevan tyypillisesti päihdeongelman lisäksi myös mielenterveysongelmia. Pitkittyneen ja toistuvan asunnottomuuden osalta kaksoisdiagnoosipotilaiden osuus korostuu. Osalla asunnottomista henkilöistä on psykoosisairauksia, mutta hoitotasapainon ja hoidon jatkuvuuden turvaaminen on hankalaa kodittomuuden vuoksi. Psykiatrisessa osastohoidossa, erityisesti akuuttiosastoilla, asunnottomien henkilöiden määrä on huomattavan suuri. Lyhyen osastohoidon jälkeen asunnoton henkilö on usein palannut kadulle tai asumispäivystykseen, koska tarkoituksenmukaista asumismuotoa ei ole saatu järjestymään. Tilanne on ongelmallinen sekä asunnottoman henkilön että palvelujärjestelmän kannalta. Henkilöt ovat riskissä joutua väkivallan, hyväksikäytön, tapaturmien ja muiden henkeä ja terveyttä uhkaavien tilanteiden uhriksi. Toimenpideohjelman keskeisenä tavoitteena on käynnistää asumisen suunnittelu sosiaalihuollon ja psykiatrian henkilöstön yhteistyönä välittömästi osastohoidon alettua. Tavoitteena on, ettei sairaalan osastohoidosta kukaan kotiudu kadulle, eli asunnottomaksi.

Toimenpide 11: Sairaalan osastohoidon aikana asunnottoman henkilön kohdalla arvioidaan palvelutarvetta asumispalvelujen ja sosiaalihuollon palvelujen osalta ja tarjotaan henkilölle hänen tarpeitaan vastaavaa asumismuotoa.

Mittari: Osastohoidon aikana asunnottomille henkilöille tehtyjen asumissuunnitelmien, palvelutarpeenarvioiden ja asiakassuunnitelmien lukumäärä

Mittari: asunnottomana osastohoitoon tulleiden asunnottomien henkilöiden asuttaminen vuokrasuhteiseen asumiseen, lukumäärä

Yhdenvertaisten sosiaali- ja terveystalvelujen järjestäminen asunnottomuutta kokeneille henkilöille on yksi toimenpideohjelman keskeisistä tavoitteista. Tällä hetkellä palvelujen käyttö on usein epätarkoituksenmukaista: perussairauksien hoito ja ennaltaehkäisy ei toteudu, vaan sen sijaan terveystalvelujen käytössä painottuvat osastohoito ja toistuva päivystyksellinen asiointi. Päivystyksellisten käyntien ja osastopäivien lukumäärän on arvioitu olevan kymmenkertainen asunnottomien henkilöiden kohdalla muuhun väestöön verrattuna. Sosiaalihuollon palveluita asunnottomat henkilöt eivät useinkaan saa tarpeitaan vastaavasti, koska heitä ei tavoiteta vastaanotolle. Asunnottomien henkilöiden kohdalla sosiaalihuoltoa tuleekin toteuttaa etsivän,

liikkuvan ja intensiivisen sosiaalityön keinoin. Sosiaalihuollon ja perus- ja erityistason mielenterveys- ja päihdepalvelujen yhteensovittaminen on keino vastata tarkoituksenmukaisella tavalla asunnottomien henkilöiden palvelutarpeisiin.

Pirkanmaan hyvinvointialueella kehitetään psykiatrian ja mielenterveys- ja päihdepalvelujen järjestämistapaa kevään 2025 aikana. Tavoitteena on lisätä hyvinvointialueen omaa palvelutuotantoa päihdepalvelujen osalta, jolloin myös psykiatrisen hoidon tarpeisiin pystytään tarttumaan tehokkaammin. Asunnottomuutta kokevien ja kokeneiden henkilöiden kohdalla sosiaalihuollon palvelujen käynnistäminen tulee tehdä samanaikaisesti, jotta hoito- ja palveluketjut tukevat kuntoutumista. Päihdekuntoutuksen jälkeen paluu kodittomuuteen tai asumispäivystykseen ei tue raittiutta. Sen sijaan asumisen suunnittelu tehdään yhtäaikaaisesti hoidon suunnittelun kanssa.

Tavoitteena on parantaa sekä sosiaalihuollon, mielenterveys- ja päihdepalvelujen ja somaattisen terveydenhuollon saatavuutta asunnottomuutta kokevien henkilöiden kohdalla. Palveluketjut suunnitellaan ja toteutetaan monialaisesti sosiaalipalvelujen etsivää työtä ja liikkuvia työmuotoja hyödyntäen.

Toimenpide 12: Kehitetään rakenteellisesti yhteistä palvelu- ja hoidontarpeenarviointia sosiaali- ja terveydenhuollossa. Saavutettavuutta lisätään tuomalla sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita yhteen sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon yksiköihin, kuten päihdehoidon yhteyteen ja asumispalveluyksiköihin.

Mittari: Rakenne luotuna sosiaali- ja terveydenhuollon yhteiselle työlle. Asumisen suunnittelu päihdekuntoutukseen lähtevien asunnottomien henkilöiden kohdalla, lukumäärä.

Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluyksiköissä asutaan usein vuosien ajan. Tutkimusten valossa tiedetään, että asunnottomuutta kokeneilla henkilöillä on usein hoitamattomia terveysongelmia. Alentuneen toimintakyvyn vuoksi asiointi sote-aseman vastaanotolla ei aina onnistu. Jotta terveyseroja saadaan tasattua asumispalveluyksiköissä asuvien kohdalla, tulee kehittää toimintamalli, jossa terveydenhuollon palvelujen saatavuutta helpotetaan ja kynnyksiä palvelujen käyttöön poistetaan.

Toimenpideohjelman aikana tavoitteena on luoda selkeä rakenne ja käytännöt, joiden avulla mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluyksiköissä asuvat saavat tarvitsemansa terveyspalvelut. Keinoina selvitetään asumispalveluyksiköihin jalkautuvien terveyspalvelujen mahdollisuuksia, digitaalisten palvelujen hyödyntämisen lisäämistä, toimivia ja selkeitä yhteydenotto- ja konsultaatiokanavia terveydenhuoltoon ja hoidon jatkuvuuden turvaamista. Pirkanmaan

hyvinvointialue tavoittelee hoidonjatkuvuusmallia, joka koskee esimerkiksi kaikkia mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluyksiköiden asiakkaita. Tässä mallissa jokaiselle mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalvelujen asiakkaalle tulee nimetä omalääkäri ja omahoitaja. Jotta kuntoutumista ja positiivista virtaavuutta seurataan ja edistetään, tulee varmistaa myös sosiaalihuollon palvelujen riittävä saatavuus asumispalveluyksiköiden asiakkaille.

Toimenpide 13: Toimenpideohjelmakaudella kehitetään rakenne ja toimivat käytännöt mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluyksiköiden asiakkaiden tarpeen mukaisten ja riittävien sosiaalihuollon ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden varmistamiseksi.

Mittari: Rakenne luotuna sille, että mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluyksiköiden asukkaat saavat tarvitsemiaan terveydenhuollon palveluja.

Mittari: Jokaisella mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluyksiköiden asiakkaalla on nimetty omatyöntekijä / vastuutyöntekijä sosiaalihuollossa ja terveydenhuollossa

7.3. Yksilöllinen ja joustava, liikkuva asunnottomuustyö

Sekä alueellisesti Pirkanmaalla että valtakunnallisesti on todettu, että liikkuva asunnottomuustyö, eli asiakkaan kotiin ja elinympäristöihin liikkuva, monialainen ja joustava työskentely, on yksi tehokkaimmista keinoista turvata asumiseensa tukea tarvitsevan henkilön asumista. Liikkuvaa asunnottomuustyötä kehitettiin Nopsajalka-työn nimellä erityisesti Sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamassa Asumisen tuen hankkeessa² vuosina 2020–2023. Tämän jälkeen liikkuvaa monialaista työtä on jatkettu Hoppu 2 -hankkeessa Pirkanmaan hyvinvointialueella vuosina 2023–2025.

Toimenpide 14: Juurrutetaan liikkuvaa, monialaista asunnottomuustyötä pysyväksi rakenteeksi.

Erityisenä painopisteenä on sosiaali-, mielenterveys- ja päihdetyön osaamisen vahvistaminen erityisen vaativissa tilanteissa. Osaamis- ja konsultaatitukirakenteiden kehittäminen liittyy sosiaalihuollon porrasteisten rakenteiden kehittämiseen vaativissa ja komplekseissa tilanteissa. YTA-tasoisuuden ja porrasteisuuden kehittäminen on myös sosiaalihuollon kansallisen kehittämisen lähtökohta.

Liikkuvaa työtä kohdistetaan sekä tavanomaisessa asuntokannassa asuville henkilöille että mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluyksiköihin. Vakavat päihteisiin ja mielenterveysongelmiin liittyvät tilanteet ovat lisääntyneet asumisyksiköissä ja yksityisasunnoissa.

² Hanke käynnistyi nimellä Asumisen tukea nopeasti, joustavasti ja lähelläsi. Toisella kaudella, vuosille 2022–2023, nimi lyhentyi Asumisen tuen hankkeeksi.

Keskeistä on vahvistaa psykiatrian palvelujen, avopalvelujen vastaanotto toiminnan, mielenterveys- ja päihdepalvelujen ja sosiaalipalvelujen välistä konsultaatorakennetta ja yhteistyötä.

Mittari: Liikkuvaa asunnottomuustyötä tekevien ammattilaisten lukumäärä hyvinvointialueella; liikkuvan asunnottomuustyön asiakkaiden lukumäärä / vuosi.

Asunnottomuustyön verkoston toimijat ovat tuoneet esiin tarpeen tavoittaa palvelujen ulkopuolelta pitkäaikaisasunnottomia ja asunnottomuusuhassa olevia henkilöitä nykyistä paremmin. Kaikista vaikeimmissa olosuhteissa elävät asunnottomat henkilöt, kuten aktiivisesti päihteitä käyttävät henkilöt, eivät ole tulleet autetuiksi riittävällä tavalla nykyisen palvelujärjestelmän toimintamalleilla. Toimistolähtöinen työskentely ei tavoita kaikkia asunnottomia henkilöitä. Valtakunnallisesti on saatu runsaasti kokemusta siitä, että etsivä kaduilla ja elinympäristöissä toteutettava asunnottomuustyö on vaikuttava keino tavoittaa näitä henkilöitä. Myös matalan kynnyksen kohtaamispaikoissa asunnottomia henkilöitä kohdataan säännöllisesti, joten on tarkoituksenmukaista viedä asunnottomuustyötä näihin paikkoihin. Lisäksi etsivän työn yhteistyötä tulee tiivistää asumisneuvonnan ja muun sosiaalihuollon palvelutuotannon kanssa, jotta asuminen käynnistyy riittävien tukitoimien turvaamana.

Mittari: 3. sektorin toimijoiden antama palaute saavutettavuuden kehityksestä palvelujen ulkopuolella olevien asunnottomien henkilöiden parissa tehtävässä työssä.

Toimenpide 15: Etsivän ja liikkuvan työn Etsivän työn ja yhteisö sosiaalityön hyödyntäminen asunnottomuuden poistamiseksi. Kehitetään ja tiivistetään etsivän työn ja 3. sektorin yhteyttä sosiaalihuoltoon ja asumisneuvontaan.

7.4. Vapautuvien vankien parissa tehtävä monialainen yhteistyö ja asumisen suunnittelu

Tamperelaisista pitkäaikaisesti asunnottomista noin joka viides on rikostaustainen. Asunnottomana vapautuvien vankien on tunnistettu olevan yksi keskeisimmistä asunnottomuutta ja erityisen vaikeita olosuhteita kokevista ryhmistä. Ongelmana on erityisesti epäselvät ja riittämättömät yhteistyörakenteet Rikosseuraamuslaitoksen ja hyvinvointialueen välillä. Vankilasta vapaudutaan usein niin, ettei asumisolosuhteita ole selvitetty lainkaan tai riittävästi. Ongelma on rakenteellinen, sillä sen ratkaisu vaatii julkishallinnon toimijoiden, eli vankiloiden rikosseuraamustyöntekijöiden ja hyvinvointialueiden sosiaalihuollon yhteistyötä. Asunnottomuus lisää merkittävästi uusintarikollisuuden riskiä. Lisäksi se altistaa vakavalle päihteiden ongelmakäytölle ja muille terveysriskeille.

Joillakin hyvinvointialueilla ongelmaan on tartuttu vankierityisen sosiaalihuollon keinoin. Rikoserityistä osaamista on mahdollista keskittää ja kehittää hyvinvointialuetasoisesti, mikä helpottaa myös muiden

toimijoiden, kuten Rikosseuraamuslaitoksen yhteistyötä hyvinvointialueen palveluihin. Tampereen kaupungilla toteutettiin vuonna 2022 pilotti, jossa aikuissosiaalityön ja Rikosseuraamuslaitoksen työntekijät tekivät tiimityötä sakko- ja lyhytaikaisvankien parissa. Tulokset olivat lupaavia sen suhteen, että monialaisella, vankierityisellä työotteella asiakkaiden palvelujen järjestäminen toteutui aiempaa paremmin.

Toimenpide 16: Muodostetaan Pirkanmaan hyvinvointialueelle vankierityinen sosiaalihuollon tiimi osaksi erityisten sosiaalipalvelujen vastuualueen erityissosiaalityön yksikköä

Tiimin tehtävänä on toimia vastinparina Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöille siten, että asunnottomana vapautuvien vankien asumista ja palvelutarpeita suunnitellaan ja järjestetään ennakoivasti. Työtä tehdään tiiviisti tarvittavien terveydenhuollon ja päihdetyön toimijoiden, Tampereen kaupungin asumisneuvonnan, Kansaneläkelaitoksen ja järjestöjen kanssa.

Mittari: Asunnottomana vapautuvien vankien lukumäärän kehitys ohjelmakaudella: Ennen vankeusaikaa asunnottomana olleiden henkilöiden asunnottomuuden kehitys

Mittari: Pysyvä vankierityisen sosiaalityön ja monialaisen yhteistyön rakenne Pirkanmaalla vuoteen 2027 mennessä

7.5. Nais erityiset asumispalvelut asumisen joka vaiheeseen

Asunnottomuutta kokevien naisten on arvioitu olevan erityisessä riskissä joutua erilaisen väkivallan ja hyväksikäytön kohteeksi. Tampereen turvakotien tilanne on ollut vaikea, koska turvakotien asiakkaille ei ole löytynyt tarpeitaan vastaavia asuntoja riittävän nopeasti. Lisäksi sosiaalihuollon palvelut eivät ole järjestyneet tarkoituksenmukaisella tavalla tai riittävän nopeasti. Turvakotien ruuhkautumisen lisäksi ongelmana on ollut se, ettei päihteitä käyttäville, väkivaltaa kokeneille naisille ole ollut turvallista paikkaa, jos he eivät ole voineet jäädä turvakotiin muita asukkaita häiritsevän käyttäytymisensä vuoksi. Näihin tarpeisiin vastataan kehittämällä yhteistyötä turvakotien ja hyvinvointialueen välillä. Lisäksi vuokranantajayhteistyön avulla tavoitellaan asuntojen saannin tehostumista. Väkivallan uusiutumisen riskiä vähennetään kotiin vietävillä palveluilla, kuten sosiaalisella kuntoutuksella ja monialaisella liikkuvalla asunnottomuustyöllä.

Toimenpide 17: Käynnistetään nais erityinen asumispalveluyksikkö ja etäturvakotitoiminta sekä kotiin vietävä asunnottomuustyö.

Mittari: Asunnottomuutta kokevien naisten lukumäärän lasku ohjelmakaudella. Lähtötilanne Pirkanmaalla 2024: 89 naista; tavoite 5 naista vuonna 2027

7.6. Jälkihuoltonuorten asumisen ja tarvittavan tuen järjestäminen

Lastensuojelun jälkihuollon piirissä olevien täysi-ikäisten nuorten on arvioitu olevan monella tapaa erityisen haavoittuvassa asemassa. Esimerkiksi kouluttautuminen ja työelämään siirtyminen on vähäisempää jälkihuollon piirissä olevien henkilöiden kohdalla muuhun ikäluokkaan nähden. Lastensuojelun sijaishuolto on tarkoittanut monen nuoren kohdalla asumista laitoksissa, epävakautta ja toistuvia muutoksia asumisolosuhteissa ja turvattomuutta läheissuhteissa. Myös asumisen taitojen oppiminen ja itsenäistymiskehitys on saattanut jäädä laitosympäristössä vähäiseksi. Nämä tekijät lisäävät riskiä asunnottomuuteen. Toimenpideohjelman aikana kehitetään yhteistyötä vuokranantajatahojen kanssa, jotta jälkihuollon piirissä olevien nuorten kohdalla asuntojen saaminen olisi nopeaa. Asumistaitojen varmistamiseksi tarvitaan tiivistä yhteistyötä, jotta nuori henkilö ei jää ilman tukea vuokra-asuntoonsa asumaan.

Toimenpide 18: Tavoitellaan jokaisen pirkanmaalaisen jälkihuoltonuoren asumisen turvaamista tarvittavien tukitoimien avulla. Asunnottomien henkilöiden kohdalla asumisen suunnittelun ja järjestämisen aloittaminen viipymättä. Tavoitteena on lisätä vuokranantajien kanssa tehtävää yhteistyötä, jotta jälkihuollon piirissä oleville nuorille osoitetaan kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja kohdennetusti ja nopeasti.

Mittari: Jälkihuollon piirissä olevien nuorten henkilöiden asumistilanne (asunnottomien lukumäärän kehitys). Lähtötilanne helmikuussa 2025 19 asunnotonta jälkihuoltonuorta; tavoite 0 jälkihuoltonuorta vuonna 2027

7.7. Monialainen malli työkyvyn tukemiseksi

Yhtenä keskeisenä keinona asunnottomuuden uusiutumisen ehkäisemiseksi ja asunnottomuutta kokeneiden henkilöiden hyvinvoinnin ja toimijuuden vahvistamiseksi on huomion kiinnittäminen siihen, että asunnottomuutta kokeneen henkilön elämään tulee uusia sisältöjä. On puhuttu paljon siitä, että pelkät seinät eivät riitä, vaan ihminen tarvitsee mielekästä sisältöä elämäänsä ja päiviinsä. Erityisesti päihdeongelmasta kuntoutumisen ja rikoksetoman elämän näkökulmasta mielekäs päivätekeminen ja tulevaisuuden näkymien suunnittelu ovat keskeisessä roolissa. Työllistymisedellytyksien ja työkyvyn tuen tai toisaalta myös työkyvyn selvittely on Tampereen kaupungin ja hyvinvointialueen yhteistä työtä.

Kaikkien asunnottomuutta kokeneiden kohdalla työllistymisasiat eivät ole ajankohtaisia. Kuitenkin niiden henkilöiden kohdalla, joilla on halua ja mahdollisuuksia edistää omaa työllistymistään, on keskeistä, että viranomaiset toimivat joustavasti asiakkaan asiassa. Tarvitaan räätälöintiä ja yksilöllistä suunnittelua, jotta osatyökykyisille tai erittäin heikossa työmarkkina-asemassa oleville henkilöille löytyy mielekäs polku kohti työtä. Toisaalta yksilöllistä on sekin, kuinka suuret valmiudet työllistymiseen

asunnottomuutta kokeneilla on. Esimerkiksi asunnottomana vankilasta vapautuvan henkilön kohdalla nopeakin työllistyminen palkkatyöhön voi tulla kyseeseen.

Toimenpide 19: Rakennetaan ja mallinnetaan joustavaa, monialaista työtapaa asunnottomuutta kokeneiden asiakkaiden työkyvyn tukemiseksi ja työllistymisedellytysten parantamiseksi.

Mittari: Työllisyyspalvelujen ja hyvinvointialueen yhteisten asiakasprosessien lukumäärä asunnottomuutta kokeneiden henkilöiden kohdalla.

7.8. Vuokranantajien kanssa tehtävä yhteistyö asunnottomien asumisen turvaamiseksi (asumisen turvaamisen malli)

Tampereen kaupunki järjesti käsillä olevan toimenpideohjelman laatimisvaiheessa vuokranantajatahojen kanssa työpajan, jossa yhteiskehitettiin keinoja asunnottomuusyhteistyön tiivistämiseksi ja vaikuttavuuden lisäämiseksi Tampereen kaupungin, Pirkanmaan hyvinvointialueen sekä vuokranantajatoimijoiden kesken. Työpajaan osallistuivat Tampereen kaupunkikonserniin kuuluvat vuokra-asuntotoimijat Tampereen Vuokralatosäätio sr sekä Tampereen Vuokra-asunnot Oy. Lisäksi työpajaan osallistuivat Y-säätio, Kotilinnasäätio ja Tampereen Seudun Nuorisoasunnot ry.

Osa työpajassa kehitetyistä keinoista suuntautui käytännöllisen yhteistyön kehittämiseen, kun taas osa tunnistetuista keinoista edellyttää strategisempaa suunnittelua. Vuokranantajien kanssa sovitun mukaisesti osana pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisen toimenpideohjelmaa jatkokehitetään asumisen turvaamisen mallia sekä laaditaan selvitys välivuokrausmallin käyttöönotosta sekä tälle vaihtoehtoisen sosiaalisen vuokra-asumisen prosessin edellytyksistä. Lisäksi Tampereen kaupunkikonserniin kuuluvien vuokra-asuntotoimijoiden kanssa on sovittu asuntojen kohdentamisesta asunnottomuutta kokeneille henkilöille. Asuntojen tavoitemäärät esitellään tämän kappaleen lopussa.

Tampereen kaupunki laati yhdessä vuokranantajien kanssa vuonna 2022 asumisen turvaamisen mallin, joka sisälsi ehdotuksia asumisen ja sen jatkuvuuden turvaamiseksi. Asumisen turvaamisen malli on kiinteä osa Tampereen kaupungissa kehitettyä kohtuuhintaisen asumisen kumppanuusmallia, jonka tarkoituksena on varmistaa kohtuuhintaisen asuntotuotannon toteutuminen, MAL-sopimuksen asumisen tavoitteiden toteutuminen sekä vuokra-asuntojen saatavuus haavoittuvissa olosuhteissa eläville henkilöille. Vuonna 2022 laadittu asumisen turvaamisen malli sisälsi ehdotuksia, joilla vuokra-asuntojen sekä tarvittavan asumisen tuen saatavuus pyrittiin varmistamaan sekä strategisella että operatiivisella tasolla.

Osa kehitysehdotuksista on juurtunut käytäntöön hyvin, kun taas osin sosiaalipalveluiden järjestämisvastuun siirtyminen hyvinvointialueille on haastanut tiettyjen mallin operatiivisen tason

ehdotusten toteuttamista käytännössä. Toimintaympäristö on myös suurilta osin murroksessa, joten asumisen turvaamisen mallia on syytä päivittää vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä, pitkäaikaisasunnottomuuden toimenpideohjelmassa toteutettavia muita toimenpiteitä sekä vuokranantajien yhteistyötarpeita paremmin vastaavaksi. Päivitetyin asumisen turvaamisen mallin keskeisenä tavoitteena olisi turvata asumista kaupungin ja hyvinvointialueen sekä vuokra-asuntotoimijoiden käytännön yhteistyönä.

Asumista vaarantavissa vuokravelkatilanteissa yhteistyötä on tarve kehittää ja mallintaa sopimalla vastuunjaoista ja pilotoimalla yhteistyötä sovitusti käytännössä. Pilottia seurataan ja arvioidaan sekä se dokumentoidaan huolellisesti. Vikkelän vuokra-asuttamisen prosessin kehittämisessä ja pilotoinnissa on kyse kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen saatavuuden varmistamisesta eniten tarvitseville siten, että heille pystyttäisiin kohdentamaan nopeasti vuokra-asuntoja, parantamaan läpivirtaavuutta raskaammissa sosiaalihuoltolain mukaisissa asumispalveluissa sekä tehostamaan yleishyödyllisten vuokranantajien tarjoamien asuntojen asuttamisprosesseja. Asumisen jatkuvuuden osalta kehitetään asumisneuvonnan ja hyvinvointialueen sosiaalihuollon välistä työnjakoa asunnottomuutta kokeneiden kanssa työskenneltäessä sopimalla käytännön vastuunjaoista ja yhteistyöstä tilanteissa, joissa asukas on vaarassa täyttää pitkäaikaisesti asunnottoman määritelmän toistuvien asunnottomuusjaksojen vuoksi. Lisäksi laaditaan selvitys välivuokrauksen sekä sosiaalisen vuokra-asumisen prosessin toteuttamisvaihtoehdoista, niiden edellytyksistä ja kustannusvaikuttavuudesta. Selvityksessä huomioidaan kummankin prosessin erilaiset järjestämisvastuunäkökulmat.

Tampereen kaupunki on aiemmin kehittänyt ja toimeenpannut vuosina 2016–2018 niin sanottua sosiaalisen vuokra-asumisen prosessia, jossa Tampereen kaupungin sosiaalitoimi sitoutui kattamaan prosessissa mukana olevalle vuokranantajalle aiheutuneita taloudellisia vahinkoja tiettyyn enimmäistasoon saakka sosiaalisen vuokra-asumisen prosessiin hyväksytyjen asukkaiden osalta. Mallissa kaupungin sosiaalipalvelut sitoutuivat korvaamaan vuokranantajalle asukkaasta aiheutuneita kustannuksia kahden vuoden ajan asuttamisesta. Sosiaalisen vuokra-asumisen prosessi oli kustannustehokas keino asumisen turvaamiseksi sellaisille henkilöille, joilla oli kyky asua hajasijoitetussa vuokra-asuntokannassa, mutta joiden asumiseen liittyi henkilöön tilanteeseen tai taustaan (esimerkiksi johonkin asumisen erityisryhmään kuuluminen, vahva asumisen tuen tarve, asumishäiriöhistoria, menetetyt luottotiedot tai muu asumisen onnistumisen todennäköisyyttä heikentävä tekijä) liittyvä vaikeus, joka heikensi henkilön mahdollisuutta pärjätä vapailla asuntomarkkinoilla. Malli paransi erityisesti päihde- ja mielenterveyskuntoutujien asumisyksiköiden läpivirtaavuutta madaltaessaan vuokranantajien asuttamiskynnystä. Taloudellisia vahinkoja korvattiin

maksamattomista vuokrista ja asunnolle aiheutuneista vahingoista. Prosessi toi mukanaan kustannussäästöjä. Tässä yhteydessä sovittiin tarkasti kunkin toimijan vastuista laatien vastuunjakotaulukko kaikkien eri tahojen tietoon (asukas, vuokranantaja, sosiaalitoimi, asumispalvelun tuottaja). Toimintamalli kuitenkin päätettiin Juha Sipilän hallituksen maakuntauudistuksen suunnitteluvaiheessa pyrkimyksenä varautua maakunnallistuviin sosiaali- ja terveyspalveluihin.

Välivuokrauksella voidaan sosiaalisen vuokra-asumisen prosessin tavoin parantaa pitkäaikaisasunnottomien asemaa asuntomarkkinoilla ja vahvistaa asumispalveluyksiköiden paikkojen kohdistumista asunnottomille henkilöille, joiden itsenäisen asumisen taidot ovat hauraat. Välivuokrauksen mallissa organisaatio vuokraa nimiinsä kohtuuhintaisen vuokra-asunnon esimerkiksi yleishyödylliseltä vuokranantajalta ja vuokraa sen edelleen asuntoa tarvitsevalle. Asunnon vuokraava taho sitoutuu vuokrasopimuksessa vuokralaisen vastuisiin sekä velvoitteisiin ja ottaa siten kannettavakseen asukkaaseen liittyvät vuokranantajaa koskevat taloudelliset riskit. Välivuokrausmallia koskevan selvityksen tavoitteena on selvittää välivuokrauksen toteuttamisedellytyksiä itsenäiseen asumisen mahdollistamiseen tarvittavien asumisen tukitoimien kanssa. Selvityksessä kartoitettaisiin myös välivuokraukseen liittyviä juridisia reunaehtoja, välivuokrausprosessin toimijoita, sen järjestämisvastuun jakautumista, asumisen järjestämistä käytännön tasolla sekä riskienhallintaa ja muun muassa mahdollisia riskinkantotapoja ja -tahoja. Sosiaalisen vuokra-asumisen toteuttamisedellytyksiä muuttuneessa toimintaympäristössä on kuitenkin perusteltua selvittää vaihtoehtona välivuokrausmallille. Selvityksen tarkoituksena on tuottaa konkreettisia, kustannustehokkaita ja vaikuttavia, toteuttamiskelpoisia malleja, joista tarkoituksenmukaisin voitaisiin ottaa käyttöön.

Toimenpide 20: Selvitetään välivuokrausmallin ja sosiaalisen vuokra-asumisen mallin käyttöönottoa asunnottomuustaustaisille henkilöille osoitettavien asuntojen saatavuuden parantamiseksi

Mittari: Selvitys laadittu (kyllä/ei)

Mikäli välivuokrausmallin tai sosiaalisen vuokra-asumisen mallin käyttöönottoon päädytään, arvioidaan välivuokrauksen kautta asutettujen henkilöiden määrää sekä muulla tavoin asutettujen, asunnottomuutta kokeneiden määrää.

Toimenpide 21: Päivitetään asumisen turvaamisen mallia edelleen vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä

Kehitetään osana asumisen turvaamisen mallia vikkelän asuttamisen malli, jolla tuetaan läpivirtaavuutta asumispalveluissa ja tuen tarvetta vastaavien asumispalveluiden järjestämistä oikea-aikaisesti. Päivitetään asumisen turvaamisen mallia myös jatkossa tarpeen mukaan.

Mittari: Malli päivitetty (kyllä/ei)

Lisäksi mallin toteutumista arvioidaan jokaisen sen sisältämän toimenpiteen osalta erikseen.

Toimenpide 22: Tampereen kaupunkikonserniin kuuluvat yleishyödylliset vuokra-asuntotoimijat Tampereen Vuokra-asunnot Oy ja Tampereen Vuokratalosäätiö sr osoittavat asuntokannastaan ohjelmakaudella yhteensä 180 asuntoa vuosittain asunnottomille kotitalouksille. Tampereen Vuokra-asunnot Oy:n osuus on 80 asuntoa ja Tampereen Vuokratalosäätiö sr:n osuus 100 asuntoa.

Mittari: asutettujen asunnottomien kotitalouksien määrä

8. Tiedontuotanto, seuranta ja arviointi

8.1. Asunnottomuuslaskennan kehittäminen

Kunnat vastaavat asunnottomuuslaskennan toteuttamisesta vuosittain heille valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen osoittaman tietopyynnön perusteella. Pirkanmaalla vain yksittäiset kunnat (Akaa, Kuhmoinen, Vesilahti ja Virrat) eivät vastanneet vuonna 2024 Aran tietopyyntöön. Kuitenkin sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuun siirtymisen vuoksi myös osa asunnottomuuslaskennan toteuttamiseen liittyvästä osaamisesta on siirtynyt pois kunnilta, eivätkä kaikki kunnat välttämättä jäsennä paikkaansa asunnottomuuden vähentämiseen tähtäävän työn kentällä muuttuneessa toimintaympäristössä, mikä on vaikuttanut heikentävästi myös valmiuksiin toteuttaa vuosittainen asunnottomuuslaskenta sekä tätä kautta asunnottomuuslaskennan tulosten luotettavuuteen. Tämä puolestaan edelleen heikentää kuntien mahdollisuuksia pohtia toimenpiteitä niiden kuntalaisten asumisen järjestämiseksi, jotka oleskelevat kunnassa vailla vakinaista asuntoa. Asunnottomien määrää koskevan arvion tekemättä jättäminen voi puolestaan johtaa virheellisiin käsityksiin asunnottomuuden tilannekuvassa ja viedä kuntaa edelleen kauemmaksi asunnottomien kuntalaisten edun toteuttamiseksi tehtävästä strategisesta ja operatiivisesta työstä.

Tampereen kaupunki ja Pirkanmaan hyvinvointialue tekevät läheistä yhteistyötä asunnottomuuslaskennan toteuttamisesta, ja asunnottomuuslaskennan kautta saatua tilannetietoa käytetään jatkuvasti hyödyksi. Asunnottomuuslaskennan kautta saadut tiedot vaikuttavat Tampereella muun muassa asunto- ja maapolitiikan linjausten laadintaan (esimerkiksi kohtuuhintaisen asuntotuotannon tavoiteltu määrä), asumisneuvonnan suunnitteluun ja järjestämiseen, Tampereen toteuttamaan oikeudelliseen edunvalvontaan sekä kaupungin ja hyvinvointialueen tekemään

yhteistyöhön vuokra-asuntotoimijoiden, järjestöjen ja palveluntuottajien kanssa. Hyvinvointialueella asunnottomuuslaskentojen kautta saatuja tietoja käytetään esimerkiksi palveluverkkosuunnittelun tukena, sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämisessä ja palvelujen kohdentumisen ja saavutettavuuden arvioinnin tukena.

Asunnottomuuslaskennan yhteydessä Tampereen kaupunki ja Pirkanmaan hyvinvointialue laativat yhdessä asunnottomien henkilöiden sosiaalisten olosuhteiden tyypittelyn, joka tuottaa lisää tietoa asunnottomien henkilöiden olosuhteista, mikä mahdollistaa palveluiden kehittämisen asunnottomien henkilöiden tosiasiallisista tarpeista käsin.

Asunnottomuuslaskennan toteutusta käytännössä haastaa kuitenkin esimerkiksi se, että tietojensaanti perustuu tutkimusta ja kehittämistä koskevaan yleissääntelyyn. Näin ollen kuntien edellytykset asunnottomuuslaskennan toteuttamiseen riippuvat niiden toimijoiden käytänteistä, joilta tietoja asunnottomista kuntalaisista pyydetään.

Toimenpide 23: Ohjelmakaudella luodaan Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa yhteistyömalli, joka tukee kuntien mahdollisuuksia saada hyvinvointialueelta mahdollisimman laajasti tietoja asunnottomista henkilöistä.

Mittari: Yhteistyömalli laadittu (kyllä/ei)

Toimenpide 24: Vahvistetaan Pirkanmaan kuntien yhteistyötä ja koordinaatiota asunnottomuuslaskennan toteuttamisessa sekä tulosten hyödyntämisessä.

Mittari: Asunnottomuuslaskennan toteuttamista koskeva tilaisuus järjestetty Pirkanmaan kunnille vuosittain (kyllä/ei)

8.2. Ohjaus ja seuranta

Pirkanmaan asunnottomuuden vähentämisen yhteistyöryhmä seuraa tämän toimenpideohjelman mukaisten toimenpiteiden toteutumista. Kullekin tässä ohjelmassa esitetylle toimenpiteelle määritellään vastuutaho asunnottomuuden vähentämisen yhteistyöryhmässä kevään 2025 aikana. Vastuutaho antaa jokaisessa yhteistyöryhmän kokouksessa tilannekatsauksen toimenpiteen etenemisestä.

Pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisen tavoitteesta raportoidaan osana Tampereen kaupungin vuosisuunnitelmaraportointia sekä asunto- ja maapolitiikan linjausten seurantaa. Pirkanmaan hyvinvointialueen osalta tavoitteesta raportoidaan sote-johtoryhmälle vuosittain.

Ohjelmakaudella kerätään osana asunnottomuuslaskennan toteuttamista tietoa myös asunnottomuusriskissä olevien kuntalaisten määrästä ja olosuhteista, jotta toimenpiteiden vaikuttavuutta voidaan arvioida entistä tarkemmin. On oletettavaa, että asunnottomuuden kehityssuunta näkyy ensimmäisenä asunnottomuusriskissä olevien henkilöiden määrässä, joten tämän vuoksi on keskeistä, että tiedontuotantoa asunnottomuusuhan alaisista vahvistetaan. Näin voidaan arvioida kattavammin niitä toimenpiteitä, jotka suuntautuvat erityisesti kokonaisuasunnottomuuden vähentämiseen ja pitkäaikaisasunnottomuuden ehkäisyyn.

Toimenpideohjelman sisältämiä yksittäisiä toimenpiteitä seurataan ja arvioidaan jatkuvasti. Mikäli ohjelmakaudella ilmenee, että toimenpide ei ole vaikuttava tai sitä tulee muuttaa, sitä voidaan arvioida uudelleen. Jonkin toimenpiteen kohdalla voidaan myös päättää, ettei sen edistämistä ole tarkoituksenmukaista jatkaa pidemmälle. Arviointi ja neuvottelu tehdään pääsääntöisesti asunnottomuuden vähentämisen yhteistyöryhmässä.